

A photograph of two children running happily in a sunlit park. The boy in the foreground is wearing a white t-shirt with an orange pocket and dark shorts. The girl next to him is wearing a yellow t-shirt with 'FREE SPIRIT' and blue overalls. Other people are blurred in the background.

KESTÄVÄT KUNNAT 2030 -ENNAKOINTIJULKAISU

A large, expressive blue brushstroke graphic that curves from the top right towards the bottom right, framing the text.

**KUNTA
LIITTO**

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

SAATTEEKSI

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Kunnissa rakennetaan kestävää tulevaisuutta

Kunnat ovat tärkeässä roolissa sekä paikallisen että valtakunnallisen kestävä tulevaisuuden rakentamisessa. Alkaneella valtuustokaudella asetetaan strategisia tavoitteita ja tehdään lukuisia päätöksiä, joilla on kauaskantoisia vaikutuksia tuleville sukupolville.

Kestävä kunta turvaa sekä nykyisille että tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet tasavertaisesti samalla, kun ottaa huomioon luonnon kantokyvyn ja planetaariset rajat. Työ kestävä kehityksen puolesta on samalla työtä kunnan kilpailukyvyn, kehityksen ja vetovoiman puolesta myös tulevana vuosina ja vuosikymmeninä.

Teimme tueksesi tämän kuntien kestävä kehityksen julkaisun, joka esittelee neljä erilaista skenaariota tulevaisuuden kunnista, sekä lukuisia toimenpiteitä eri kokoisille kunnille kohti kestävämpää tulevaisuutta. Toimenpiteet ovat kunnissa

hyväksi havaittuja keinoja ja käytäntöjä niin johtamisen, sosiaalisen kestävyiden, osallisuuden ja yhteisöllisyyden, ilmaston ja ympäristön sekä taloudellisen kestävyiden rakentamiseksi.

Toivottavasti löydät vinkkejä siihen, miten sinun kunnassasi rakennetaan kestävä tulevaisuutta. Tärkeintä on löytää työkalut, jotka soveltuvat oman kunnan toimintaan parhaiten, ja joiden kautta kestävä kehityksen työssä päästään parhaiten vauhtiin. Oppia voi ottaa myös muun kokoisilta kunnilta.

Tsemppiä oman kuntasi kestävyyspolun löytämiseen!

Minna Karhunen

toimitusjohtaja, Kuntaliitto

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Kuntien rooli kestävän kehityksen edistämisessä on merkittävä

Kestävä kunta huolehtii asukkaiden hyvinvointipalveluista, vaikutusmahdollisuuksista ja sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta. Sen rinnalla kestävä kunta tekee aktiivisia toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Samalla kestävä kunta ei velkaannu liikaa pitkällä aikavälillä ja sopeuttaa taloudellisen toiminnan luonnon reunaehtoihin. Lisäksi kestävä kunta hyödyntää digitalisaation tuomia mahdollisuuksia.

Kestävä kehitys on siis sitä, että ympäristö, ihminen, talous ja digitalisaatio otetaan tasavertaisesti ja samanaikaisesti huomioon kuntien suunnittelussa, päätöksenteossa, budjetoinnissa ja päätösten toimeenpanossa.

Kestävä kehitys tunnistetaan kunnan perustehtävänä Kuntalain 1. §:ssä, jonka mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.

Suomi on sitoutunut YK:n Agenda 2030:aan ja sen 17 kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoon. Kunnat toteuttavat noin

60 % näiden kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanosta laajan tehtäväkenttensä vuoksi. Paikallistason vahva panos näiden tavoitteiden toimeenpanossa alkaneella valtuustokaudella on tärkeää siinä, miten Suomi edistyy kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa vuoteen 2030 mennessä.

Kuntien toiminta kytkeytyy lähes kaikkiin 17 kestävän kehityksen tavoitteeseen. Kunnat toteuttavat tavoitteita esimerkiksi koulutuksen, hoivan, puhtaan veden, energian, jätehuollon ja kestävän liikenteen järjestämisessä. Kunta toteuttaa kestävän kehityksen tavoitteita lakisääteisten tehtävien kautta, joiden rinnalla aktiiviset toimet, käytänteet, kokeilut ja hankkeet vievät eteenpäin näitä tavoitteita paikallisella tasolla. Tässä julkaisussa esitellään kunnissa hyväksi havaittuja toimenpiteitä, käytänteitä, kokeiluja ja hankkeita.

Lisää kestävästä kehityksestä voit lukea [esimerkiksi täällä](#).

Tässä julkaisussa voit syventyä eri skenaarioihin ja löytää juuri sinun kuntaasi sopivan polun kestävään tulevaisuuteen!

KUNTA
LIITTO

SAATTEEKSI

**NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE**

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

**KUNTA
LIITTO**

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Mitä skenaariot ovat?

Skenaariot ovat tarinoita vaihtoehtoisista tulevaisuuksista. Julkaisussamme esiteltävät neljä skenaariota kuvaavat kuntien neljää erilaista tulevaisuutta, joissa kestävä kehityksen edellyttämiin haasteisiin on onnistuttu vastaamaan eri tavoin.

Julkaisun skenaarioiden rakentamisessa on hyödynnetty kahta niiden pääulottuvuutta koskevaa epävarmuustekijää. Nämä ovat kuntien johtamistapa ja kestävä kehitys. Pääulottuvuuksilla on nelikentän akseleilla kaksi ääripäätä. Kunnalla voi olla kestävä kehitykseen joko laaja tai pistemäinen näkökulma, jolloin kestävä kehitystä toteutetaan kaikessa kunnan toiminnassa tai esimerkiksi vain jollain toimialalla. Kunnan johtamistapa voi vastaavasti olla joko verkostomainen tai organisaatiokeskeinen.

Tutustumalla skenaarioiden kuvauksiin ja aikajanoihin tutustut tarkemmin kuntien tulevaisuuden näkyymiin kestävä kehityksen

Skenaariosta esitetään neljä eri vaihtoehtoa.

näkökulmasta. Johtamisen, ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyys ympäristölle rakentuvat kestävä kehityksen

lähtökohdat auttavat hahmottamaan, millaisia valmiuksia ja taitoja tulevaisuuden kestävässä kunnissa tarvitaan.

SAATTEEKSI

**NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE**

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Neljä skenaariota tulevaisuuden kunnille

SKENAARIO 3
Loittoneva kunta

SKENAARIO 1
Vähähiiliset
hyvinvointi-
verkotot

SKENAARIO 4
Yksinäisten
kestämätön
kunta

SKENAARIO 2
Kunta murroksen
moottorina
kestävässä
toiminta-
ympäristössä

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

**Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot**

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Skenaario 1: Vähähiiliset hyvinvointiverkostot

Työnteko ja koulutus ottavat digiloikan ympäri maan. Vaikuttaminen ja osallistuminen onnistuu riippumatta asuinpaikasta.

Ilmastotavoitteet ohjaavat kunnan päätöksentekoa. Esimerkiksi liikkuminen lihasvoimin lisääntyy, tuottaa hyvinvointia ja pidentää työuria.

Paikalliset verkostot ja digitaaliset ratkaisut vahvistavat jakamistaloutta ja luovat kestäviä palveluja.

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

**Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot**

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

**KUNTA
LIITTO**

2021–2025

Työnteko, opetus ja koulutus ottavat digiloikan ympäri maan. Kunnat kehittävät sisäistä ja alueellista verkostoyhteistyötä, mikä vahvistaa elinvoimaisuutta.

Kunnat kilpailevat ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ja oivaltavat, miten hankinnat ja liikkuminen lihasvoimin edistävät tavoitteita. Pienten kuntien ketteryys innovaatioiden edistämisessä nousee vahvuudeksi.

Jakaminen korvaa omistamisen, eikä kuntienkaan tarvitse omistaa itse kaikkea.

2026–2030

Työelämän ja koulutuksen yhteistyö on tiivistynyt. Palvelujen saatavuus laajenee vertaisavulla (aikavaluutta).

Korkea digiosaamisen ja koulutuksen taso on tuonut uusia yrityksiä ja työpaikkoja globaaleilla markkinoilla. Jakamistalouden hubit ovat vahvistaneet kestävien tavaroiden ja palvelujen yhteiskäyttöä ja korjaamista.

Kunnat edistävät aktiivista liikkumista, jolloin infran tarve pienenee, hyvinvointi paranee ja keskustoista tulee viihtyisämpiä ja vehreämpiä.

2031–

Yhä useammat ikääntyneet osallistuvat työelämään. Kunnat toimivat alustoina ja mahdollistajina: kumppanit ja sidosryhmät tuottavat entistä laajemmin palveluja erilaisissa verkostoissa.

Kunnan kehittymiseen osallistutaan vakituisesta asuinpaikasta riippumatta.

Kunnissa on onnistuttu myös vähähiilisissä ja kestävässä elämäntavoissa. Suomi toimii esimerkkinä muille valtioille.

**Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot**

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä kuutoskaupungeille

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Tiekartta hiilineutraaliin kuntaan

Tiekartta tukee kuntien ilmastotyötä ja auttaa koordinoimaan ja yhteensovittamaan kunnan ilmastotyötä.

- Hiilineutraali Tampere 2030-tiekartta sisältää 236 toimenpidettä, joiden seurauksena kaupunki aikoo vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 80 prosenttia ja olla hiilineutraali 2030 mennessä.

Nuorten politiikkakoulu

Nuorten politiikkakoulussa rohkaistaan nuoria tuomaan yhteiskunnan epäkohtia esille ja etsimään niihin ratkaisuja.

- Politiikkakoulussa tutustutaan demokraattiseen päätöksentekoon ja siihen, miten päätöksiin voi vaikuttaa. Tavoitteena on tuoda päättäjät lähelle nuoria, jotta kynnys yhteistyöhön sekä päätöksien tekemiseen madaltuisi. Politiikkakoulu on ollut käytössä esimerkiksi Oulussa. [LUE LISÄÄ](#)

Yhteistyötä kaupunkien, yritysten ja tutkimuksen välillä

Laaja-alainen yhteistyö ja tutkimus parantavat kaupunkien elinvoimaa ja tukevat kehittymistä.

- Uppsalassa toimiva Urban lab yhdistää kaupungin, yritykset ja tutkimuksen kaupungin kehittämisen tueksi. [LUE LISÄÄ](#)

Kierrätysmateriaalista ympäristökeksinnöksi

Poistoon menevä materiaali löytää uuden elämänsä uudelleen työstettävänä materiaalina.

- Lappeenrannan kaupungin hankkeen tavoitteena oli saada poistoon menevälle materiaalille uusia käyttötarkoituksia materiaalin uudelleenkäytöstä. [LUE LISÄÄ](#)

Kestävän kehityksen paikallinen arviointiraportointi

Voluntary Local Review (VLR) on kaupunkitasoinen raportointi YK:n Agenda2030 kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanosta (VLR Voluntary Local Review).

- Helsinki, Espoo, Turku ja Vantaa ovat toteuttaneet tämän vapaaehtoisen paikallistason arviointimenettelyn Agenda 2030:n toimeenpanon edistymisestä. [LUE LISÄÄ](#)

Toimintaa turvallisuuden puolesta

Toiminta laittoman yritystoiminnan kitkemiseksi sekä esimerkiksi laittomia järjestöjä vastaan parantaa turvallisuutta ja hyvinvointia.

- Malmössä turvallisuuden puolesta on ryhdytty toimimaan kunnan, viranomaisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteisessä kolmivuotisessa projektissa. [LUE LISÄÄ](#)

Kaupunkipyöräjärjestelmällä kestävää liikkumista

Kaupunkipyörien avulla luodaan yhteisöllisyyttä sekä vähennetään myös luvattomasti lainattujen pyörien määrää.

- Keravalla kokeiltiin ekologista kaupunkipyöräjärjestelmää. Hylätyistä polkupyöristä kunnostettiin toimivia kaupunkipyöriä kaupunkilaisten käyttöön. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

**Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot**

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

**KUNTA
LIITTO**

Toimenpiteitä kuutoskaupungeille

5–10 vuotta:

Ilmastobudjetointi työkaluna kohti hiilineutraaliutta

- Paikallisten päästövähennystavoitteiden sisällyttäminen kunnan talousarvioon ja niiden seuraaminen tilinpäätöksessä auttavat kuntia varmistamaan, että tavoitteisiin pääsemiselle osoitetaan tarpeeksi varoja.

Lähi- ja sesonkiruokaa kuluttajille

Ruokajärjestelmän kestävyttä voidaan edistää ruoan yhteisöllisellä tuottamisella, uusilla omistajuusmalleilla, lisäämällä ruoantuotannon ja ruokaketjujen läpinäkyvyyttä sekä levittämällä uudenlaista toimintamallia lähiruokamarkkinoille.

- Uudenmaan ruoka on paikallisten ja satokauden tuoreimpien elintarvikkeiden jakelukeskus eli foodhub. Uusmaalaisen tuottajien kanssa kehitetty uraauurtava malli lyhentää ruuan reittiä pellolta pöytään ja auttaa tarjoamaan monipuolisen valikoiman paikallisia sesonkituotteita, jotka voi noutaa yhdestä noutopisteestä silloin kun sopii. [LUE LISÄÄ](#)

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö

Neljän viikon kokeilujakson aikana kuluttajat kokeilevat valitsemiaan kestäviä elämäntapoja.

- li, Porvoo ja Kauniainen ovat mukana kestävien elämäntapojen kiihdyttämössä. [LUE LISÄÄ](#)

Sukupuolitietoista budjetointia

Sukupuolinäkökulman huomioiminen päätöksenteossa parantaa tasa-arvoa.

- Vantaalla sukupuolitietoista budjetointia on testattu ensin kaupunginkirjaston toiminnassa ja myöhemmin muualla Vantaalla. [LUE LISÄÄ](#)

Sukupolvien kortteli

Kolmen rakennuksen muodostama asuinkortteli tuo yhteen eri-ikäiset kaupunkilaiset.

- Helsingin Jätkäsaarella toteutetussa sukupolvien korttelissa on otettu huomioon eri-ikäisten ja eri tavoin asuvien ihmisten tarpeet. Korttelissa on isot ja monipuoliset yhteiset tilat, yhteinen piha sekä yhteistä tekemistä ja tapahtumia. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

**Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot**

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä kuutoskaupungeille

10+ vuotta:

Yhteisöllinen innovointi luovan kehittämisen apuvälineenä

- Yhteisöllisellä innovoinnilla pyritään vahvistamaan yhteisöä ja yhteisöllisyyttä. Toimintamallin mukaan pelkkä ideointi ei riitä, vaan ideoita on tärkeää myös kokeilla ja oppia kokeiluista. [LUE LISÄÄ](#)

Empaattinen hallinto

- Keskinäisellä luottamuksella, vertaistuellalla ja yhteisellä innostuksella on havaittu olevan positiivisia vaikutuksia kehittämistyön tuloksiin. Vahva sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunne on tärkeässä asemassa, jotta kestävyteen tähtäävät muutokset voidaan toteuttaa sekä rivakasti että reilusti. [LUE LISÄÄ](#)

Hiedanranta-foorumi

Hiedanranta-foorumi kokeiluhankkeessa kehitettiin verkostotoiminnan malli ja luotiin Hiedanranta-foorumi, joka on jatkuva kaupunkikehittämisen tahoja yhteen tuova verkosto.

- Mallin avulla Tampereen Hiedanrannasta muodostuu houkutteleva ja hiilinegatiivinen kaupunginosa. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

**Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot**

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

**KUNTA
LIITTO**

Toimenpiteitä suuriin kaupunkeihin ja maakuntakeskuksiin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Keskustelufoorumi kansalaisille

Kansalaispaneelissa edustava joukko tavallisia kansalaisia perehtyy johonkin kysymykseen ja keskustelee siitä pienryhmissä moderaattorin avustuksella. Kansalaispaneeliin kutsutaan joukko satunnaisesti valittuja kansalaisia.

- Turussa toteutetussa mallissa osallistujat kuulevat erilaisia näkökantoja, saavat taustatietoa ja puntaroivat erilaisia näkökantoja huolellisesti ja tasapuolisesti. Kansalaispaneeli tarjoaa puntaroituja moniäänisiä näkökulmia päätöksentekoon. [LUE LISÄÄ](#)

Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä varoja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon.

- Osallistuva budjetointi on käytössä jo monissa Suomen kunnissa. [LUE LISÄÄ](#)

NääsMaas: Tampereen alueen koululaisten kyytipalvelu

Kyytipalvelukokeilulla vähennetään yksityis-autoilua ja siitä aiheutuvia ympäristöhaittoja. Samalla säästetään vanhempien aikaa ja vaivannäköä.

- Tampereen NääsMaas-kokeilussa 3.–9.-luokkalaisten nuorille järjestettiin yhteiskuljetus koululta harrastusten pariin ja pois valitulle jättöpaikalle. [LUE LISÄÄ](#)

Rauma 2030 -kestävän kehityksen tiekartta

Kokeilun tavoitteena oli laatia visuaalisesti näyttävä interaktiivinen tiekartta vuoteen 2030 Rauman kestävän kaupunkikehityksen periaatteista.

- Raumalla työtä tehtiin laajasti osallistaen. Toteutustapa on helposti monistettavissa ja mallia voi soveltaa myös muissa kunnissa. [LUE LISÄÄ](#)

1,5 asteen elämäntapojen opetus kouluissa

Koulujen käyttöön tarkoitettu 1,5 asteen palapeli edistää ymmärrystä kestävästä elämäntavoista ja kiihdyttää kuntalaisten siirtymistä ilmastoystävällisiin elämäntapoihin.

- Muun muassa Vantaalla ja Lappeenrannassa opetuksessa käytetty peli on kehittänyt kestäviä elämäntapoja sekä lisännyt vuorovaikutusta luokissa ja kotona. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

**Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot**

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä suuriin kaupunkeihin ja maakuntakeskuksiin

5–10 vuotta:

Hyvät eväät: lounasruokailuja lapsiperheille

Hyvät eväät -kokeilun tavoitteena oli löytää uusia tapoja tukea alueellista osallisuutta ja kaventaa eriarvoisuutta yhdessä perhekeskuksen kanssa. Lounasruokailuja toteutettiin lapsiperheille kolmessa puistokohteessa.

- Hämeenlinnassa kokeilussa mallissa tarjottiin samalla myös kesätyöpaikka kymmenelle nuorelle. [LUE LISÄÄ](#)

Empaattinen hallinto

- Keskinäisellä luottamuksella, vertaistuellä ja yhteisellä innostuksella on havaittu olevan positiivisia vaikutuksia kehittämistyön tuloksiin. Vahva sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunne on tärkeässä asemassa, jotta kestävyysnäkökulmaa tähtäävät muutokset voidaan toteuttaa sekä rivakasti että reilusti. [LUE LISÄÄ](#)

Ympäristökasvatuksen mobiilipeli

Ketun kierrätys -mobiilipeli on työkalu koulujen ympäristökasvatuksen tueksi erityisesti kestävästä kuluttamisesta ja lajittelun teemoissa.

- Kuopiossa kehitetyn pelin avulla herätetään miettimään omia kulutusvalintoja sekä annetaan monipuolisesti tietoa kestävästä kuluttamisesta. [LUE LISÄÄ](#)

Kaupungin yhteiskäyttöautojen ajoneuvopalvelun hankinta

Liikenteen päästöt edustavat noin 40 % CO₂-päästöistä, joten liikenteen ilmastokuormituksen nopea laskeminen on edellytys ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi.

- Lappeenrannan kaupunki päätti vuonna 2017 ottaa käyttöön kaupungin tulevien ajoneuvojen hankintojen arvioinnissa ympäristö- ja ilmastokriteerit sekä käytön aikaiset elinkaarikustannukset. [LUE LISÄÄ](#)

Hyvän mielen kiosk

Asukkaiden hyvinvoinnin tukeminen onnistuu myös esimerkiksi kaupungin verkkosivuille perustetun Hyvän mielen kioskin kautta.

- Kuopiossa hyvinvoinnin edistämisen palvelualue on luonut kaupungin verkkosivuille uusia virtuaalisia palveluja. Asukkaat, heidän läheisensä ja hoitolaitosten henkilökunta voivat saada linkeistä apua hyvinvoinnin ylläpitoon. [LUE LISÄÄ](#)

Kävelevät kaupunkilabrat nuorille

Nuorten osallistaminen kaavoitukseen ja kaupunkisuunnitteluun luo osallisuutta ja opettaa yhteiskunnallisia taitoja.

- Kangasalan, Espoon ja Tampereen kaupungeissa nuoret pääsivät antamaan mielipiteensä reittien ja julkisten paikkojen käveltyvyydestä. Labroissa kaupunkisuunnitteluun löydetään uusia parannusehdotuksia, ja nuoret oppivat sekä kaupunkisuunnittelua että osallisuuden perustaitoja. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

**Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot**

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä seutukaupunkeihin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Kestävien elämäntapojen opetus koko ikäluokalle

Opetusvälineenä toimivan 1,5 asteen palapelin avulla nuoret oppivat kestävien elämäntapojen taitoja. Pelissä pelaajat fyysisesti täyttävät oman hiilijalanjälkensä ja vuoden 2030 tavoitearvon välistä kuilua teoilla, joita on painettu yli sataan erikokoiseen palaan.

- Lappeenrannan ja Lahden kaupungit ovat käynnistämässä kestävien elämäntapojen opetusta kokonaisille ikäluokille yläkouluissa yhdessä LUT-yliopiston kanssa. [LUE LISÄÄ](#)

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö

Neljän viikon kokeilujakson aikana kuluttajat kokeilevat valitsemiaan kestäviä elämäntapoja.

- li, Porvoo ja Kauniainen ovat mukana kestävien elämäntapojen kiihdyttämössä. [LUE LISÄÄ](#)

Sovelluksista ratkaisu naapuriapuun

Digitaaliset ratkaisut tarjoavat tukea muun muassa ikäihmisten palveluihin.

- Berliinissä luotu sovellus koordinoi naapuriapua niin, että nettiyhteydettömät henkilöt saavat samat palvelut puhelimitse. [LUE LISÄÄ](#)

#ilmastokirittäjät

Malli antaa nuorille mahdollisuuden osallistua ilmastoaiheiseen päätöksentekoon ja kirittää kunnan ja kuntalaisten hiilijalanjäljen pienentämistä.

- Salossa vuonna 2019 testattu #ilmastokirittäjät on valmis malli 15–18-vuotiaiden nuorten demokratiakasvatukseen. Nuoret käyvät yhdessä kotikuntansa päättäjien kanssa keskustelua ilmastonmuutokseen ja muihin kestävä kehityksen aiheisiin liittyvistä teemoista. [LUE LISÄÄ](#)

Ilmastobudjetointi

Ilmastobudjetointi noudattaa kuntien tavanomaisen budjetoinnin periaatteita. Ilmastobudjetoinnin pääpaino nojaa selkeiden tavoitteiden asettamiseen, toimenpiteiden priorisointiin, toimeenpanoon ja taloudelliseen resursointiin kunnan hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi.

- Esimerkiksi Oslolla, Tampereella ja Växjössä käytössä ollut malli asettaa konkreettiset päästötavoiterajat kunnan vuosittaisille hiilidioksidipäästöille toimialakohtaisesti. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

**Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot**

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä seutukaupunkeihin

5–10 vuotta:

Kaupungin yhteiskäyttöautojen ajoneuvopalvelun hankinta

Liikenteen päästöt edustavat noin 40 % CO₂-päästöistä, joten liikenteen ilmastokuormituksen nopea laskeminen on edellytys ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi.

- Lappeenrannan kaupunki päätti vuonna 2017 ottaa käyttöön kaupungin tulevien ajoneuvojen hankintojen arvioinnissa ympäristö- ja ilmastokriteerit sekä käytön aikaiset elinkaarikustannukset.

[LUE LISÄÄ](#)

Kiinteistöautomaatiojärjestelmällä säästää sähkökulutukseen

Optiwatti-järjestelmä mahdollistaa säästöä niin sähkökulutukseen kuin resursseihin.

- Iin kunnan alueella sijaitsevan Kuivaniemen paloaseman sähkökulutus laski marraskuussa 2019 asennetun Optiwatti-järjestelmän ansiosta ensimmäisen käyttövuoden aikana 24 106 kWh, ja rahallinen säästö oli vuodessa arviolta 3 086 euroa. [LUE LISÄÄ](#)

Energiataitoja alakoululaisille

Oppimiskokonaisuus, jossa kestävä kehityksen teemat tulevat käsitellyiksi eri oppiaineiden tunneilla, saa sekä oppilaat että opettajat innostumaan energiataitojen oppimisesta.

- Lapuan kouluissa käytössä olleessa mallissa energiataitoihin perehdytään esimerkiksi leikkien, koodaamisen ja opintoretkien kautta. Oppimiskokonaisuudessa huomioidaan oppilaiden ikä. [LUE LISÄÄ](#)

Kierrätysmateriaalista ympäristökeksinnöksi

Poistoon menevä materiaali löytää uuden elämänsä uudelleen työstettävänä materiaalina.

- Lappeenrannan kaupungin hankkeen tavoitteena oli saada poistoon menevälle materiaalille uusia käyttötarkoituksia materiaalin uudelleenkäytöstä. [LUE LISÄÄ](#)

Jakamistaloutta julkisiin tiloihin

Julkisten tilojen avaaminen kolmannen sektorin toimijoille tarjoaa synergiaetuja koko kaupungille ja parantaa julkisten tilojen käyttöastetta.

- Amsterdamissa julkisia tiloja annetaan käyttöön Airbnb-tyyppisillä ratkaisulla.

[LUE LISÄÄ](#)

10+ vuotta

Yhteisöllinen innovointi luovan kehittämisen apuvälineenä

- Yhteisöllisellä innovoinnilla pyritään vahvistamaan yhteisöä ja yhteisöllisyyttä. Toimintamallin mukaan pelkkä ideointi ei riitä, vaan ideoita on tärkeää myös kokeilla ja oppia kokeiluista. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Skenaario 2: Kunta murroksen moottorina kestävässä toimintaympäristössä

Kunnat ovat tunnistaneet omat vahvuutensa ja osaavat brändätä itsensä. Kestävän kehityksen periaatteet ja kuntalaisten uudet osallistumistavat vakiintuvat kuntien toimintamalleihin niin ekologisen kuin myös sosiaalisen kestävyuden näkökulmasta.

Monipaikkaisuus on arkea kunnissa, johon digitalisaatio tarjoaa mahdollisuuksia. Kunnat kilpailevat keskenään digitaalisesta ja vihreästä osaamisesta ja hyödyntävät niitä taloudessaan.

Kuntien haasteena on vastata jatkuvaan työmurrokseen ja osaamisen kehittämiseen. Työvoima polarisoituu ja osa aloista kärsii työvoimapulasta.

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

2021–2025

Kuntien toimintaympäristö muuttuu. Ilmastomuutos, digitalisaatio ja työelämän murros luo uusia liikkumis-, palvelu-, asumis- ja energiaratkaisuja. Yhteiskunnasta toimii hajautuneesti ja monipaikkaisesti. Etätyö ja opetus luovat digitaalisia innovaatioita ja kohentavat kansalaisten digitaitoja.

Kunnat vastaavat murrokseen uudistumalla. Ne kilpailevat keskenään ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Kunnat hyödyntävät vihreään talouteen liittyvää osaamistaan ja käyttävät tehokkaasti dataa toimintansa uudistamiseen. Ne toimivat testiympäristöinä uusille teknologioille ja edistävät näin ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä yrittäjätoiminnan kehittymistä. Julkiset palvelut digitalisoituvat.

Palveluiden käyttö lisääntyy, verojen maksajien määrä ei kasva. Kaikki kunnat eivät kykene uudistamaan palveluitaan ja houkuttelemaan osaavia työntekijöitä palvelukseensa.

2026–2030

Työn murros muuttaa väestön liikkumista ja aiheuttaa osaan kunnista hallitsematonta kasvua ja osalle entistäkin vahvempaa kurjistumista. Kehityssuunnat ovat vahvassa yhteydessä, miten kunnat ovat onnistuneet mm. tietoliikenneinfran ja kestävä kehityksen edellytysten luomisessa. Tämä korostuu digitaalisuuden muuttuessa personoiduksi luksustuotteeksi, jolla tuetaan erilaisia automatisoituja ja robotisoituja palveluja. Väestö jakautuu yhä selvemmin työmarkkinoilla taitaviin ja kykenemättömiin kuntalaisiin.

Ilmastomuutoksen myötä syntyneet kestävä kehityksen politiikat ja toimintamallit vakiintuvat ja vahvistuvat osana kunnan toimintaa. Ikääntynyt väestö haluaa ottaa yhä monipuolisemmin roolia kestävässä kehityksessä, mikä luo jännitteitä organisaatiokeskeisten kuntien ja niiden asukkaiden välille.

2031–

Kunnat kilpailevat erityisesti kestävä kehityksen osaamisella, mikä on mahdollistanut kunnille omintakeisia ratkaisuja hyvinvoinnin ja elinvoiman lisäämiseksi. Joissakin kunnissa on menestyksekkäästi panostettu elävään luonto- ja metsäsuhteeseen hyvinvoinnin lähteenä.

Kuntien palvelut ovat pääosin digitaalisia. Erilaiset omapalvelut ovat todella suosittuja. Kuntarajat ylittävät palvelut tukevat tekoälyn ja algoritmien avulla ihmisten arkea. Osaa väestöstä vaivaavaan teknologiauupumukseen nämä automatisoidut ratkaisut tuovat helpotusta kuten myös teknologiaavapaat vyöhykkeet.

Yhteiskunnallinen polarisaatio on käsinkosketeltavaa. Osaamisen rapautuminen näkyy työmarkkinoilla, uuden työn muotoja ei ole pystytty ottamaan haltuun. Työvoimakato uhkaa kuntia, joiden osalta työvoiman osaamistaso yleisesti tiedetään heikommaksi kuin muilla.

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä suuriin kaupunkeihin ja maakuntakeskuksiin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto? Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Bio Hub

Bio- ja kiertotalouden innovaatioketjulla on mahdollista kehittää uutta liiketoimintaa kuntaan ja maakuntaan.

- Heinola Bio Hub -hankkeessa tavoitteena on saattaa esimerkkien kautta Heinolaan biotalouden ekosysteemi. Hankkeen vetureina ja yhteistyökumppaneina toimivat Stora Enso ja Versowood.

[LUE LISÄÄ](#)

Sovelluksista tukea kestäviin elämäntapoihin

Kestäviin valintoihin kannustavat sovellukset tukevat terveisissä elämäntavoissa ja pelillistävät arkipäiväisiä tilanteita.

- Kanadassa Carrot Rewards -sovellus on kannustanut kansalaisia pitämään parempaa huolta terveydestään.

[LUE LISÄÄ](#)

Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä varoja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon.

- Osallistuva budjetointi on käytössä jo monissa Suomen kunnissa. YK on valinnut osallistuvan budjetoinnin yhdeksi maailman parhaista käytännöistä kaupunkien hallinnossa ja demokratian kehittämiseksi. [LUE LISÄÄ](#)

Kaupungin osallisuuden toimintamalli

Toimintamalli määrittelee ja kuvaa sitä, miten kansalaisten osallisuus kaupungin toiminnassa toteutuu. Toimintamalli kuvaa tavoitteet, käytännöt ja osallistumiskanavat.

- Osallisuus Turussa -toimintamalli määrittelee osallistamiselle tavoitteet ja toimintatavat ja edistää kaupunkilaisten osallisuutta. [LUE LISÄÄ](#)

Kestävän elämäntavan kokeilu

Kokeilun avulla kuntalaiset pääsevät kokeilemaan keinoja, joiden avulla ilmaston lämpeneminen saataisiin pysäytettyä 1,5 asteeseen. Osallistujille tarjotaan tietoa, käytännön vinkkejä, kokeilua sekä vertaistukea elämäntavan muutokseen.

- Päijät-Hämeessä 79 kotitaloutta on haastettu kestävä elämäntavan kokeiluun. Hakijoita hankkeeseen oli yli 100 kotitaloutta. [LUE LISÄÄ](#)

Avoin väliaikainen digiasiointipiste

Digiasioinnin mahdollistaminen kunnan julkisissa tiloissa antaa mahdollisuuden digiasiointiin myös niille, joilla ei ole mahdollisuutta siihen kotitaloudessaan.

- Helsingin Kalliossa perustettiin väliaikainen korona-ajan digiasiointipiste, kun korona sulki virastotalot. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä suuriin kaupunkeihin ja maakuntakeskuksiin

5–10 vuotta:

Maksutonta avoimen yliopiston opetusta työttömille ja lomautetuille

Avoimen yliopiston opinnot tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden laajentaa ja syventää työelämässä tarvittavaa osaamista hyödyntämällä opintoja sellaisenaan tai opiskelemalla tutkintoon asti.

- Itä-Suomen yliopiston avoimen yliopiston opetustarjontaa avattiin maksuttomana työttömille ja lomautetuille. Avoimen yliopiston opetustarjonnasta pääosa on verkossa. [LUE LISÄÄ](#)

Kestävän asumisen kummikokeilu

Kestävän asumisen kummikokeilu lisää koettua yhteisöllisyyttä ja arjen kestäviä valintoja.

- Kokeilu on toteutettu kahdessa Y-Säätien asuinyhteisössä pääkaupunkiseudulla. Malli parantaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja arjen hallintaa. [LUE LISÄÄ](#)

Yhteisötalouden ekososiaaliset innovaatiot

Ekososiaaliset innovaatiot ovat voittoa tavoittelemattoman talouden toimijoita ja toimintatapoja, jotka pyrkivät yhdistämään sosiaalisen ja ekologisen kestävyys tavoitteita käytännön toiminnassaan. Samalla niissä rakennetaan uudenlaista kestävää taloutta, työllistetään vaikeassa työmarkkina- asemassa olevia henkilöitä ja lisätään osallisuutta tasavertaisella tavalla.

- Esimerkiksi Tampereella ja Tuusulassa käytössä olevissa malleissa luodaan ekologisesti kestäviä tuotanto- ja elämäntapoja muun muassa materiaalien kierrätyksen, pyöräilykulttuurin ja ruokajärjestelmän muutoksen avulla.

[LUE LISÄÄ](#)

Ympäristösertifioitu hankintajärjestelmä

Hankinnat ovat yksi keskeinen keino toteuttaa kuntien kestävyystavoitteita.

- Kemin kaupunki sai vuonna 2019 ISO 14001 -ympäristösertifikaatin ensimmäisenä mannersuomalaisena kuntana. Standardin etuja ovat järjestelmällinen työskentely, raportointi ja poikkeamien käsittely. Standardoinnilla on mahdollista yhdistää ympäristöllisesti kestävä toiminta, resurssitehokkuus ja taloudellisuus. [LUE LISÄÄ](#)

Bike Lab

Työllisyyttä ja pyöräilyä yhdistävän mallin avulla matalan kynnyksen pyöräpajasta voi siirtyä opiskelemaan ammatilliseen osatutkintoon polkupyörämekaniikkaa.

- Hämeenlinnassa toteutettu Bike Lab Hämeenlinna tuki nuorten hyvinvointia ja yrittäjyyttä ja toimi siirtymävaiheena kohti ammatillista koulutusta. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä suuriin kaupunkeihin ja maakuntakeskuksiin

10+ vuotta

Keskustelufoorumi kansalaisille

Kansalaispaneelissa edustava joukko tavallisia kansalaisia perehtyy johonkin kysymykseen ja keskustelee siitä pienryhmissä moderaattorin avustuksella. Kansalaispaneeliin kutsutaan joukko satunnaisesti valittuja kansalaisia.

- Turussa toteutetussa mallissa osallistujat kuulevat erilaisia näkökantoja, saavat taustatietoa ja puntaroivat erilaisia näkökantoja huolellisesti ja tasapuolisesti. Kansalaispaneeli tarjoaa puntaroituja moniäänisiä näkökulmia päätöksentekoon. [LUE LISÄÄ](#)

Hävitetään hävikki

Hävikkiruoan vähentäminen säästää ympäristöä ja resursseja sekä tukee hyvää ateriasuunnittelutyötä.

- Hämeenlinnassa kokeilun tavoitteena oli vähentää kouluissa syntyvää hävikkä, parantaa ateriasuunnittelua hävikkidatan avulla, tehostaa keittiöhenkilökunnan työtä ja edistää kestäviä elämäntapoja.

[LUE LISÄÄ](#)

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä seutukaupunkeihin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Asiointiapalvelua ikäihmisille

Puhelin- ja asiointiapalvelu ikääntyneille kuntalaisille mahdollistaa turvallisen kauppa-, asiointi- ja keskusteluavun.

- Helsingissä kaupungin ja seurakuntayhtymän työntekijät soittavat yli 70-vuotiaille kotona asuville kaupunkilaisille ja kysyvät avuntarvetta. Palvelu on ollut käytössä korona-aikana.

[LUE LISÄÄ](#)

Kaupunkipyöräjärjestelmällä kestävää liikkumista

Kaupunkipyörien avulla luodaan yhteisöllisyyttä sekä vähennetään myös luvattomasti lainattujen pyörien määrää.

- Keravalla kokeiltiin ekologista kaupunkipyöräjärjestelmää. Hylätyistä polkupyöristä kunnostettiin toimivia kaupunkipyöriä kaupunkilaisten käyttöön.

[LUE LISÄÄ](#)

Hyvän mielen kiosk

Asukkaiden hyvinvoinnin tukeminen onnistuu myös esimerkiksi kaupungin verkkosivuille perustetun Hyvän mielen kioskin kautta.

- Kuopiossa hyvinvoinnin edistämisen palvelualue on luonut kaupungin verkkosivuille uusia virtuaalisia palveluja. Asukkaat, heidän läheisensä ja hoitolaitosten henkilökunta voivat saada linkeistä apua hyvinvoinnin ylläpitoon.

[LUE LISÄÄ](#)

Ympäristökoulu edistää kestäviä tavoitteita

Kestävän kehityksen mukainen ympäristökasvatus tukee kestävien tavoitteiden toteutumista.

- Hämeenkyrön kunnassa sijaitseva Mahnalan ympäristökoulu edistää kokonaisvaltaista ja vaikuttavaa ilmastoposiitiivista toimintaa. Opetukseen kuuluvat keskeisesti esimerkiksi luontokasvatus, erilaiset ympäristöprojektit ja tutustumisretket sekä luomu- ja lähiruoka.

[LUE LISÄÄ](#)

Aktiiviset asukastoimikunnat

Asukastoimikunnat tarjoavat asukkaille alustan kehittää aluetta, sen toimintaa ja palveluita sekä demokratiaa ja yrittäjyyttä.

- Kouvolassa on perustettu vuonna 2020 kuntaliitosten jälkeen aluetoimikuntia. Aluetoimikuntien jäseninä on eri ikäisiä ja eri puolilla aluetta asuvia kaupunkilaisia, joilla on osaamista elämän eri alueilta ja intoa olla mukana kehittämässä Kouvola.

[LUE LISÄÄ](#)

Ympäristösertifioitu hankintajärjestelmä

Hankinnat ovat yksi keskeinen keino toteuttaa kuntien kestävyystavoitteita.

- Kemin kaupunki sai vuonna 2019 ISO 14001 -ympäristösertifikaatin ensimmäisenä mannersuomalaisena kuntana. Standardin etuja ovat järjestelmällinen työskentely, raportointi ja poikkeamien käsittely. Standardoinnilla on mahdollista yhdistää ympäristöllisesti kestävä toiminta, resurssitehokkuus ja taloudellisuus.

[LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä seutukaupunkeihin

5–10 vuotta:

Ilmastobudjetointi

Ilmastobudjetointi noudattaa kuntien tavanomaisen budjetoinnin periaatteita. Ilmastobudjetoinnin pääpaino nojaa selkeiden tavoitteiden asettamiseen, toimenpiteiden priorisointiin, toimeenpanoon ja taloudelliseen resursointiin kunnan hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi.

- Esimerkiksi Osllossa, Tampereella ja Växjössä käytössä ollut malli asettaa konkreettiset päästötavoiterajat kunnan vuosittaisille hiilidioksidipäästöille toimialakohtaisesti. [LUE LISÄÄ](#)

Empaattinen hallinto

- Keskinäisellä luottamuksella, vertaistuellalla ja yhteisellä innostuksella on havaittu olevan positiivisia vaikutuksia kehittämistyön tuloksiin. Vahva sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunne on tärkeässä asemassa, jotta kestävyysnäkökulmalla tehtävät muutokset voidaan toteuttaa sekä rivakasti että reilusti. [LUE LISÄÄ](#)

Ilmastosuunnittelulla kohti hiilineutraalisuutta

Ilmastosuunnitelma määrittää tarvittavat toimet hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi ja sisältää ilmastopolitiikan toimintalinjoja ja välitavoitteita.

- Turun ilmastosuunnitelman 2029 tavoitteena on, että Turusta tulee hiilineutraali kaupunkialue vuoteen 2029 mennessä ja ilmastoposiitiivinen siitä eteenpäin. Suunnitelma ohjaa systemaattisesti kaupunkikonsernin toimia ja vahvistaa Turun asemaa ilmasto-ratkaisujen kansainvälisenä edelläkävijänä. [LUE LISÄÄ](#)

Tunnustuksia ilmastoteoista

Palkitseminen ja kiitos hyvästä työstä tukee ja kannustaa paikallisia toimijoita ilmastotekoihin.

- Porvoon kaupunki jakoi vuonna 2020 ensimmäistä kertaa Tuen Ilmastotekojen Porvoota -tunnustuksen. Tunnustuksen voi saada paikallinen yritys, yhteisö tai organisaatio omasta toiminnastaan ympäristön tai ilmaston hyväksi.

[LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä seutukaupunkeihin

10+ vuotta

Julkinen liikenne kannustaa kierrätykseen

Kierrättämään voi kannustaa myös taloudellisesti, ja rahanarvoisia materiaaleja voi käyttää myös valuutan tavoin.

- Indonesian Surabayassa julkisen liikenteen lipun voi maksaa myös kierrätettävillä pulloilla. Puhtaan kaupunkiympäristön ja kierrätykseen kannustamisen lisäksi ratkaisu tarjoaa myös vähävaraisille mahdollisuuden käyttää julkista liikennettä. [LUE LISÄÄ](#)

Kestävien elämäntapojen opetus koko ikäluokalle

Opetusvälineenä toimivan 1,5 asteen palapelin avulla nuoret oppivat kestävien elämäntapojen taitoja. Pelissä pelaajat fyysisesti täyttävät oman hiilijalanjälkensä ja vuoden 2030 tavoitearvon välistä kuilua teoilla, joita on painettu yli sataan erikokoiseen palaan.

- Lappeenrannan ja Lahden kaupungit ovat käynnistämässä kestävien elämäntapojen opetusta kokonaisille ikäluokille yläkouluissa yhdessä LUT-yliopiston kanssa. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä kehyskuntiin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Kestävän kehityksen donitsitalousmalli

Työkalu auttaa pohtimaan sosiaalista ja ekologista kestävyyttä paikallisella ja globaalilla tasolla sekä tunnistamaan niihin liittyviä paikallisia haasteita ja ideoimaan omia paikallisia strategisia painopisteitä ja ratkaisuja.

- Amsterdamissa käyttöön otettu malli toimii lähtökohtana kaupungin julkiselle päätöksenteolle. Malli ei anna valmiita vastauksia, mutta se tarjoaa uuden tavan tarkastella asioita, jotta poliittisessa päätöksenteossa ei juurruttaisi vanhentuneisiin rakenteisiin. [LUE LISÄÄ](#)

Kalustekierrätyksellä taloudellisia ja ekologisia säästöjä

Käyttämättömät toimistokalusteet vievät varastotilaa sekä kartoittamatta jäätyään johtavat tarpeettomiin kalustehankintoihin, mikä lisää kunnan kustannuksia.

- lin kunnassa hankintamenoja on pienennetty muun muassa perustamalla käyttämättömille kalusteille keskusvarasto ja kalustesivusto. Kunnostukseen kelpaamattomista kalusteista otetaan talteen osia. Toiminnasta vastaa kunnan työllistämispalvelut. [LUE LISÄÄ](#)

Live-keikkoja etäyhteyksin

Maksuttomilla musiikkilähetyksillä mahdollistetaan kaikille tilaisuus nauttia hyvästä musiikista. Palvelu lisää asukkaiden hyvinvointia etenkin, jos fyysiselle osallistumiselle on esteitä.

- Porvoon kaupunki tuottaa asukkailleen maksuttomia live-keikkoja netin välityksellä. Keikat ovat suoria lähetyksiä eri tapahtumataloista Porvoossa ja niiden seuraaminen verkon kautta on maksutonta. [LUE LISÄÄ](#)

Kiinteistöautomaatiojärjestelmällä säästöä sähkönkulutukseen

Optiwatti-järjestelmä mahdollistaa säästöä niin sähkönkulutukseen kuin resursseihin.

- lin kunnan alueella sijaitsevan Kuiva-niemen paloaseman sähkönkulutus laski marraskuussa 2019 asennetun Optiwatti-järjestelmän ansiosta ensimmäisen käyttövuoden aikana 24 106 kWh, ja rahallinen säästö oli vuodessa arviolta 3 086 euroa. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Toimenpiteitä kehyskuntiin

5–10 vuotta:

Harrastakotona.fi

Lasten ja nuorten harrastamista kunnissa voidaan tukea myös etäyhteyksien kautta.

- Harrastakotona.fi on lapsille ja nuorille suunnattu harrastamisen paikka netissä. Sivustolla on ammattilaisten tuottamia ohjeita ja ideoita taiteen kokemiseen, kokeilemiseen ja harrastamiseen kotona, vapaa-ajalla tai osana opetusta. [LUE LISÄÄ](#)

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö

Neljän viikon kokeilujakson aikana kuluttajat kokeilevat valitsemaansa kestäviä elämäntapoja.

- Ii, Porvoo ja Kauniainen ovat mukana kestävien elämäntapojen kiihdyttämössä. Malliin on mahdollista osallistua myös yrityksiä, jolloin saadaan arvokasta tietoa keinoista edistää kestäviä elämäntapoja yhä tehokkaammin. [LUE LISÄÄ](#)

Avoin väliaikainen digiasiointipiste

Digiasioinnin mahdollistaminen kunnan julkisissa tiloissa antaa mahdollisuuden digiasiointiin myös niille, joilla ei ole mahdollisuutta siihen kotitaloudessaan.

- Helsingin Kalliossa perustettiin väliaikainen korona-ajan digiasiointipiste, kun korona sulki virastotalot. [LUE LISÄÄ](#)

Yhteisötalouden ekososiaaliset innovaatiot

Ekososiaaliset innovaatiot ovat voittoa tavoittelemattoman talouden toimijoita ja toimintatapoja, jotka pyrkivät yhdistämään sosiaalisen ja ekologisen kestävyys tavoitteita käytännön toiminnassaan. Samalla niissä rakennetaan uudenlaista kestävää taloutta, työllistetään vaikeassa työmarkkina- asemassa olevia henkilöitä ja lisätään osallisuutta tasavertaisella tavalla.

- Esimerkiksi Tampereella ja Tuusulassa käytössä olevissa malleissa luodaan ekologisesti kestäviä tuotanto- ja elämäntapoja muun muassa materiaalien kierrätyksen, pyöräilykulttuurin ja ruokajärjestelmän muutoksen avulla.

[LUE LISÄÄ](#)

Tiekartta hiilineutraaliin kuntaan

Tiekartta tukee kuntien ilmastotyötä ja auttaa koordinoimaan ja yhteensovittamaan kunnan ilmastotyötä.

- Hiilineutraali Tampere 2030-tiekartta sisältää 236 toimenpidettä, joiden seurauksena kaupunki aikoo vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 80 prosenttia ja olla hiilineutraali 2030 mennessä.

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Toimenpiteitä kehyskuntiin

10+ vuotta

Luontoaskel hyvinvointiin -toimintamalli

Hankkeessa yhdistetään terveyttä edistävää ravitsemus, liikunta, luontokontaktit ja kiertotalous varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on tukea kiertotaloutta ja lisätä terveydelle edullista mikrobistoa elimistössä sekä tarjota lapsille monipuolisia luontokokemuksia.

- Vuonna 2020 päättyneen THL:n, LUKE:n ja SYKE:n hankkeen lopputuloksena on syntynyt kokonaisvaltainen Luontoaskel hyvinvointiin -toimintamalli päiväkoteihin. Hankkeessa on mukana yhdeksän päiväkotia Helsingistä, Oulusta, Lappeenrannasta ja Jyväskylästä. [LUE LISÄÄ](#)

Bio Hub

Bio- ja kiertotalouden innovaatioketjulla on mahdollista kehittää uutta liiketoimintaa kuntaan ja maakuntaan.

- Heinola Bio Hub -hankkeessa tavoitteena on saattaa esimerkkien kautta Heinolaan biotalouden ekosysteemi. Hankkeen vetureina ja yhteistyökumppaneina toimivat Stora Enso ja Versowood.

[LUE LISÄÄ](#)

Energiataitoja alakoululaisille

Oppimiskokonaisuus, jossa kestävän kehityksen teemat tulevat käsitellyiksi eri oppiaineiden tunneilla, saa sekä oppilaat että opettajat innostumaan energiataitojen oppimisesta.

- Lapuan kouluissa käytössä olleessa mallissa energiataitoihin perehdytään esimerkiksi leikkien, koodaamisen ja opintoretkien kautta. Oppimiskokonaisuudessa huomioidaan oppilaiden ikä.

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä pieniin kuntiin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Kestävän elämäntavan kokeilu

Kokeilun avulla kuntalaiset pääsevät kokeilemaan keinoja, joiden avulla ilmaston lämpeneminen saataisiin pysäytettyä 1,5 asteeseen. Osallistujille tarjotaan tietoa, käytännön vinkkejä, kokeilua sekä vertaistukea elämäntavan muutokseen.

- Päijät-Hämeessä 79 kotitaloutta on haastettu kestävän elämäntavan kokeiluun. Hakijoita hankkeeseen oli yli 100 kotitaloutta. [LUE LISÄÄ](#)

Ympäristösertifioitu hankintajärjestelmä

Hankinnat ovat yksi keskeinen keino toteuttaa kuntien kestävyystavoitteita.

- Kemin kaupunki sai vuonna 2019 ISO 14001 -ympäristösertifikaatin ensimmäisenä mannersuomalaisena kuntana. Standardin etuja ovat järjestelmällinen työskentely, raportointi ja poikkeamien käsittely. Standardoinnilla on mahdollista yhdistää ympäristöllisesti kestävä toiminta, resurssitehokkuus ja taloudellisuus.

[LUE LISÄÄ](#)

Kiinteistöautomaatiojärjestelmällä säästää sähkönkulutukseen

Optiwatti-järjestelmä mahdollistaa säästöä niin sähkönkulutukseen kuin resursseihin.

- lin kunnan alueella sijaitsevan Kuiva-niemen paloaseman sähkönkulutus laski marraskuussa 2019 asennetun Optiwatti-järjestelmän ansiosta ensimmäisen käyttövuoden aikana 24 106 kWh, ja rahallinen säästö oli vuodessa arviolta 3 086 euroa.

[LUE LISÄÄ](#)

Keskustelufoorumi kansalaisille

Kansalaispaneelissa edustava joukko tavallisia kansalaisia perehtyy johonkin kysymykseen ja keskustelelee siitä pienryhmissä moderaattorin avustuksella.

- Turussa toteutetussa mallissa osallistujat kuulevat erilaisia näkökantoja, saavat taustatietoa ja puntaroivat erilaisia näkökantoja huolellisesti ja tasapuolisesti. Kansalaispaneeli tarjoaa puntaroituja moniäänisiä näkökulmia päätöksentekoon.

[LUE LISÄÄ](#)

NääsMaas: Tampereen alueen koululaisten kyytipalvelu

Kyytipalvelukokeilulla vähennetään yksityisautoilua ja siitä aiheutuvia ympäristöhaittoja. Samalla säästetään vanhempien aikaa ja vaivannäköä.

- Tampereen NääsMaas-kokeilussa 3.–9.-luokkalaisille nuorille järjestettiin yhteiskuljetus koululta harrastusten pariin ja pois valitulle jättöpaikalle.

[LUE LISÄÄ](#)

Kaupungin osallisuuden toimintamalli

Toimintamalli määrittelee ja kuvaa sitä, miten kansalaisten osallisuus kaupungin toiminnassa toteutuu. Toimintamalli kuvaa tavoitteet, käytännöt ja osallistumiskanavat.

- Osallisuus Turussa -toimintamalli määrittelee osallistamiselle tavoitteet ja toimintatavat ja edistää kaupunkilaisten osallisuutta. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä pieniin kuntiin

5–10 vuotta:

Kalustekierrätyksellä taloudellisia ja ekologisia säästöjä

Käyttämättömät toimistokalusteet vievät varastotilaa sekä kartoittamatta jäätyään johtavat tarpeettomiin kalustehankintoihin, mikä lisää kunnan kustannuksia.

- lin kunnassa hankintamenoja on pienennetty muun muassa perustamalla käyttämättömille kalusteille keskusvarasto ja kalustesivusto. Kunnostukseen kelpaamattomista kalusteista otetaan talteen osia. Toiminnasta vastaa kunnan työllistämispalvelut. [LUE LISÄÄ](#)

Koneoppiminen maankäytön tukena

Koneoppimisen ja satelliittikuvien avulla voidaan edistää kestävää maankäyttöä sekä ennakoita luonnonilmiöitä.

- Australian Queenslandissa hyödynnetään koneoppimista ja satelliittitietoja ajantasaisessa maankäytön suunnittelussa ja luonnonilmiöiden vaikutusten ennakkoinnissa. [LUE LISÄÄ](#)

Ilmastobudjetointi

Ilmastobudjetointi noudattaa kuntien tavanomaisen budjetoinnin periaatteita. Ilmastobudjetoinnin pääpaino nojaa selkeiden tavoitteiden asettamiseen, toimenpiteiden priorisointiin, toimeenpanoon ja taloudelliseen resursointiin kunnan hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi.

- Esimerkiksi Oslossa, Tampereella ja Växjössä käytössä ollut malli asettaa konkreettiset päästötavoite-erajat kunnan vuosittaisille hiilidioksidipäästöille toimialakohtaisesti. [LUE LISÄÄ](#)

Ilmastosuunnittelulla kohti hiilineutraalisuutta

Ilmastosuunnitelma määrittää tarvittavat toimet hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi ja sisältää ilmastopolitiikan toimintalinjoja ja välitavoitteita.

- Turun ilmastosuunnitelman 2029 tavoitteena on, että Turusta tulee hiilineutraali kaupunkialue vuoteen

2029 mennessä ja ilmastoposiitiivinen siitä eteenpäin. Suunnitelma ohjaa systemaattisesti kaupunkikonsernin toimia ja vahvistaa Turun asemaa ilmastoratkaisujen kansainvälisenä edelläkävijänä. [LUE LISÄÄ](#)

10+ vuotta:

Agenda 2030 -tavoitteiden käyttöönotto

Agenda 2030 -tavoitteiden toteuttaminen paikallisella tasolla luo pohjan kunnan kestäväälle kehitymiselle. Tavoitteiden lokalisoinnilla varmistetaan, että ne sopivat paikalliseen toimintaympäristöön.

- Göteborgissa Agenda 2030 -tavoitteet on linkitetty kunnan toimintoihin ja etsitty paikalliset tavat niiden toteuttamiseen. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Skenaario 3: Loittoneva kunta

Kunta on aktiivinen yhteistyökumppani, kehittää yritysten toimintamahdollisuuksia ja toimii yhdessä järjestöjen kanssa. Kunta panostaa yritysten toimintaedellytyksiin ja digitalisaatioon.

Kunnan alueella toimivat yhteisöt vahvistuvat, ne toimivat kuitenkin kunnasta erillään.

Kunnan asukkaat ja kunta erkaantuvat. Kunta jää yhteiskunnan muusta kehityksestä jälkeen.

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

2021–2025

Kunta on aktiivinen toimija työhön ja alueen elinvoimaan liittyvissä verkostoissa ja kehittää ketterästi yritysten yhteistyön mahdollisuuksia. Yhdistykset ja vapaaehtoiset ovat mukana hyvinvoinnin edistämisessä. Työelämän murros etenee kuitenkin vain perinteisillä aloilla eikä kunta pysy perässä digitalisaation etenemisessä.

Kunta jää heti alussa jälkeen vihreän teknologian, kestävän liikenteen, uusien ruokajärjestelmien kehityksestä ja niihin liittyvistä verkostoista. Luontoarvojen uusi nousu sivuutetaan täysin perinteistä elinvoimaa painottavassa kuntastrategiassa.

Osa työntekijöistä tekee suvereenisti etätöitä kansainvälisissä verkostoissa samalla kun osa kunnan asukkaista syrjäytyy digitaitojen kehittämisestä eikä pysty hyödyntämään edes kunnan osallistumismahdollisuuksia. Etätö yleistyy mutta monipaikkaisuus ei lopulta juuri lisäännä, koska vain osa työntekijöistä voi työskennellä etänä.

2026–2030

Koska Loittoneva kunta tiedostaa ilmastonmuutoksen riskit heikosti, kunta ei pysty reagoimaan ajoissa paikallisen elinkeinoelämän potentiaaliin tukemalla sitä. Uuden politiikan mukaiset ruoka ja viljelyjärjestelmät sekä uusi talous (mm. jakamis- ja alustatalous, paikallisvaluutat) valtavirtaistuvat nopeasti.

Kunta on pakkomuutoksen edessä. Kunta on elämyspuisto, jonka palvelut eivät pelkästään riitä houkuttelemaan uusia asukkaita tai matkailijoita. Tapahtumien tai elämäntavan tuotteistamisen yhteisöt houkuttelevat kuntaan vain määräaikaista uusia asukkaita.

Kunnan varat eivät riitä edes peruspalvelujen tuottamiseen. Lähipalvelut ovat kadonneet ja palvelut on digitalisoitu voimakkaasti. Osa asukkaista on jäänyt palvelujen ulkopuolelle. Luottamus kuntaan heikkenee voimakkaasti. Kunta ei ole mukana kestävän liikkumisen kehittämisessä; kunta alkaa erottumaan hiilijalanjälki-indikaattoreissa.

2031–

Väestön muutos nyt harvaan asutuilla alueilla ei ole enää haaste, sillä paikkaan sitoutumaton työelämä mahdollistaa alueiden asuttamisen. Globalisaation heikkeneminen ja alustatalous mahdollistavat paikallisen tuotannon kysynnän ja elävöittävät paikallisuutta. Paikallisyhteisöt vahvistuvat.

Eriarvoisuus ja syrjäytyminen räjähtävät käsiin, ja kunnan kehittämisresurssit menevät digipalvelujen ja lähipalvelujen (asukkaan ja kunnan työntekijän kontaktit) kehittämiseen ja muuhun kehittämistyöhön ei ole resursseja. Kunta jää jälkeen muusta yhteiskunnasta ja sen kehitymisestä, sillä se ei ole aikaisemmin kiinnittänyt huomiota ilmastonmuutoksen hillintään ja suojeluun.

Asukkaan ja kunnan välinen yhteys katkeaa, sillä hän saa tarvitsemansa muista paikallisyhteisöistä. Kunta ei pysty vastaamaan paikallisiin haasteisiin, pandemioihin ja ympäristökriiseihin. Kunta ei saa mukaansa enää vapaaehtoisia, järjestöjä ja muita tahoja yhteisten asioiden ja alueen kehittämistyöhön.

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä suuriin kaupunkeihin ja maakuntakeskuksiin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Nuorten politiikkakoulu

Nuorten politiikkakoulussa rohkaistaan nuoria tuomaan yhteiskunnan epäkohtia esille ja etsimään niihin ratkaisuja.

- Politiikkakoulussa tutustutaan demokraattiseen päätöksentekoon ja siihen, miten päätöksiin voi vaikuttaa. Tavoitteena on tuoda päättäjät lähelle nuoria, jotta kynnys yhteistyöhön sekä päätöksien tekemiseen madaltuisi. Politiikkakoulu on ollut käytössä esimerkiksi Oulussa. [LUE LISÄÄ](#)

Avoim väliaikainen digiasiointipiste

Digiasioinnin mahdollistaminen kunnan julkisissa tiloissa antaa mahdollisuuden digiasiointiin myös niille, joilla ei ole mahdollisuutta siihen kotitaloudessaan.

- Helsingin Kalliossa perustettiin väliaikainen korona-ajan digiasiointipiste, kun korona sulki virastotalot. [LUE LISÄÄ](#)

Lähi- ja sesonkiruokaa kuluttajille

Ruokajärjestelmän kestävyttä voidaan edistää ruoan yhteisöllisellä tuottamisella, uusilla omistajuusmalleilla, lisäämällä ruoantuotannon ja ruokaketjujen läpinäkyvyyttä sekä levittämällä uudenlaista toimintamallia lähiruokamarkkinoille.

- Uudenmaan ruoka on paikallisten ja satokauden tuoreimpien elintarvikkeiden jakelukeskus eli foodhub. Uusmaalaisten tuottajien kanssa kehitetty uraauurtava malli lyhentää ruuan reittiä pellolta pöytään ja auttaa tarjoamaan monipuolisen valikoiman paikallisia sesonkituotteita, jotka voi noutaa yhdestä noutopisteestä silloin kun sopii. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä suuriin kaupunkeihin ja maakuntakeskuksiin

5–10 vuotta:

Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä varoja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon.

- Osallistuva budjetointi on käytössä jo monissa Suomen kunnissa. YK on valinnut osallistuvan budjetoinnin yhdeksi maailman parhaista käytännöistä kaupunkien hallinnossa ja demokratian kehittämiseksi. [LUE LISÄÄ](#)

Keskustelufoorumi kansalaisille

Kansalaispaneelissa edustava joukko tavallisia kansalaisia perehtyy johonkin kysymykseen ja keskustelee siitä pienryhmissä moderaattorin avustuksella. Kansalaispaneeliin kutsutaan joukko satunnaisesti valittuja kansalaisia.

- Turussa toteutetussa mallissa osallistujat kuulevat erilaisia näkökantoja, saavat taustatietoa ja puntaroivat erilaisia näkökantoja huolellisesti ja tasapuolisesti. Kansalaispaneeli tarjoaa puntaroituja moniäänisiä näkökulmia päätöksentekoon. [LUE LISÄÄ](#)

Yhteisötalouden ekososiaaliset innovaatiot

Ekososiaaliset innovaatiot ovat voittoa tavoittelemattoman talouden toimijoita ja toimintatapoja, jotka pyrkivät yhdistämään sosiaalisen ja ekologisen kestävyys tavoitteita käytännön toiminnassaan. Samalla niissä rakennetaan uudenlaista kestävää taloutta, työllistetään vaikeassa työmarkkina- asemassa olevia henkilöitä ja lisätään osallisuutta tasavertaisella tavalla.

- Esimerkiksi Tampereella ja Tuusulassa käytössä olevissa malleissa luodaan ekologisesti kestäviä tuotanto- ja elämäntapoja muun muassa materiaalien kierrätyksen, pyöräilykulttuurin ja ruokajärjestelmän muutoksen avulla.

[LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä suuriin kaupunkeihin ja maakuntakeskuksiin

10+ vuotta:

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö

Neljän viikon kokeilujakson aikana kuluttajat kokeilevat valitsemiaan kestäviä elämäntapoja.

- Li, Porvoo ja Kauniainen ovat mukana kestävien elämäntapojen kiihdyttämössä. Malliin on mahdollista osallistaa myös yrityksiä, jolloin saadaan arvokasta tietoa keinoista edistää kestäviä elämäntapoja yhä tehokkaammin. [LUE LISÄÄ](#)

Ympäristösertifioitu hankintajärjestelmä

Hankinnat ovat yksi keskeinen keino toteuttaa kuntien kestävyystavoitteita.

- Kemian kaupunki sai vuonna 2019 ISO 14001 -ympäristösertifikaatin ensimmäisenä mannersuomalaisena kuntana. Standardin etuja ovat järjestelmällinen työskentely, raportointi ja poikkeamien käsittely. Standardoinnilla on mahdollista yhdistää ympäristöllisesti kestävä toiminta, resurssitehokkuus ja taloudellisuus. [LUE LISÄÄ](#)

Kestävien elämäntapojen opetus koko ikäluokalle

Opetusvälineenä toimivan 1,5 asteen palapelin avulla nuoret oppivat kestävien elämäntapojen taitoja. Pelissä pelaajat fyysisesti täyttävät oman hiilijalanjälkensä ja vuoden 2030 tavoitearvon välistä kuilua teoilla, joita on painettu yli sataan erikokoiseen palaan.

- Lappeenrannan ja Lahden kaupungit ovat käynnistämässä kestävien elämäntapojen opetusta kokonaisille ikäluokille yläkouluissa yhdessä LUT-yliopiston kanssa. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä seutukaupunkeihin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Luontoaskel hyvinvointiin -toimintamalli

Hankkeessa yhdistetään terveyttä edistävä ravitsemus, liikunta, luontokontaktit ja kiertotalous varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on tukea kiertotaloutta ja lisätä terveydelle edullista mikrobistoa elimistössä sekä tarjota lapsille monipuolisia luontokokemuksia.

- Vuonna 2020 päättyneen THL:n, LUKE:n ja SYKE:n hankkeen lopputuloksena on syntynyt kokonaisvaltainen Luontoaskel hyvinvointiin -toimintamalli päiväkoteihin. Hankkeessa on mukana yhdeksän päiväkotia Helsingistä, Oulusta, Lappeenrannasta ja Jyväskylästä. [LUE LISÄÄ](#)

Yhteisöllinen innovointi luovan kehittämisen apuvälineenä

- Yhteisöllisellä innovoinnilla pyritään vahvistamaan yhteisöä ja yhteisöllisyyttä. Toimintamallin mukaan pelkkä ideointi ei riitä, vaan ideoita on tärkeää myös kokeilla ja oppia kokeiluista. [LUE LISÄÄ](#)

Kestävien elämäntapojen opetus koko ikäluokalle

Opetusvälineenä toimivan 1,5 asteen palapelin avulla nuoret oppivat kestävien elämäntapojen taitoja. Pelissä pelaajat fyysisesti täyttävät oman hiilijalanjälkensä ja vuoden 2030 tavoitearvon välistä kuilua teoilla, joita on painettu yli sataan erikokoiseen palaan.

- Lappeenrannan ja Lahden kaupungit ovat käynnistämässä kestävien elämäntapojen opetusta kokonaisille ikäluokille yläkouluissa yhdessä LUT-yliopiston kanssa. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3: **Loittoneva kunta**

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä seutukaupunkieihin

5–10 vuotta:

Bio Hub

Bio- ja kiertotalouden innovaatioketjulla on mahdollista kehittää uutta liiketoimintaa kuntaan ja maakuntaan.

- Heinola Bio Hub -hankkeessa tavoitteena on saattaa esimerkkien kautta Heinolaan biotalouden ekosysteemi. Hankkeen vetureina ja yhteistyökumppaneina toimivat Stora Enso ja Versowood. [LUE LISÄÄ](#)

Hyvän mielen kiosk

Asukkaiden hyvinvoinnin tukeminen onnistuu myös esimerkiksi kaupungin verkkosivuille perustetun Hyvän mielen kioskin kautta.

- Kuopiossa hyvinvoinnin edistämisen palvelualue on luonut kaupungin verkkosivuille uusia virtuaalisia palveluja. Asukkaat, heidän läheisensä ja hoitolaitosten henkilökunta voivat saada linkeistä apua hyvinvoinnin ylläpitoon.

[LUE LISÄÄ](#)

Kuntalaisten osallistaminen puistojen yleissuunnitteluun

Kuntalaisten osallistaminen kohtaamis-
paikkojen yleissuunnitteluun auttaa luomaan
puistoista houkuttelevia ja turvallisia eri
ikäisten asukkaiden näkökulmasta.

- Sipoossa Osallistuva budjetointi -menetelmän käyttö oli kunnanvaltuuston aloite. Sipoon Nikkilän keskuspuiston lopullinen yleissuunnitelma on suunniteltu sen mukaisesti, mitä asukkaat ovat itse päättäneet äänestämällä. [LUE LISÄÄ](#)

Kierrätysmateriaalista ympäristökeksinnöksi

Poistoon menevä materiaali löytää
uuden elämänsä uudelleen työstettävänä
materiaalina.

- Lappeenrannan kaupungin hankkeen tavoitteena oli saada poistoon menevälle materiaalille uusia käyttötarkoituksia materiaalin uudelleenkäytöstä. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä seutukaupunkeihin

10+ vuotta

Maksutonta avoimen yliopiston opetusta työttömille ja lomautetuille

Avoimen yliopiston opinnot tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden laajentaa ja syventää työelämässä tarvittavaa osaamista hyödyntämällä opintoja sellaisenaan tai opiskelemalla tutkintoon asti.

- Itä-Suomen yliopiston avoimen yliopiston opetustarjontaa avattiin maksuttomana työttömille ja lomautetuille. Avoimen yliopiston opetustarjonnasta pääosa on verkossa. [LUE LISÄÄ](#)

Koululaisten digivälkät

Ohjattu tekeminen etäopiskelujen tauolla tuo nuorille pientä ohjattua tekemistä ja sosiaalista kanssakäymistä.

- Ylöjärven kaupunki kutsuu etänä opiskelevia nuoria viettämään välituntia yhdessä sosiaalisen median kautta. Nuorten seurana digitaalisella välitunnilla on kaupungin nuorisopalvelujen työntekijöitä ja kouluyhteisöohjaaja.

[LUE LISÄÄ](#)

Yhteisötalouden ekososiaaliset innovaatiot

Ekososiaaliset innovaatiot ovat voittoa tavoittelemattoman talouden toimijoita ja toimintatapoja, jotka pyrkivät yhdistämään sosiaalisen ja ekologisen kestävyys tavoitteita käytännön toiminnassaan. Samalla niissä rakennetaan uudenlaista kestävää taloutta, työllistetään vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä ja lisätään osallisuutta tasavertaisella tavalla.

- Esimerkiksi Tampereella ja Tuusulassa käytössä olevissa malleissa luodaan ekologisesti kestäviä tuotanto- ja elämäntapoja muun muassa materiaalien kierrätyksen, pyöräilykulttuurin ja ruokajärjestelmän muutoksen avulla.

[LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3: Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä kehyskuntiin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Kasvishävikki voimavaraksi naapurustoon

Ruokahävikin minimoinnilla on mahdollista saavuttaa myös sosiaalisia hyötyjä.

- Helsingin Kannelmäen ja Malminkartanon lähiyhteisöissä jaettiin kouluruokailun kasviruokahävikkiä. Kokeilun tavoitteena oli minimoida kouluruokailun hävikkiä ja muuttaa ruokavaliota ilmastoystävällisemmäksi sekä edistää osallisuutta ja hyvinvointia. [LUE LISÄÄ](#)

Energiataitoja alakoululaisille

Oppimiskokonaisuus, jossa kestävä kehityksen teemat tulevat käsitellyiksi eri oppiaineiden tunneilla, saa sekä oppilaat että opettajat innostumaan energiataitojen oppimisesta.

- Lapuan kouluissa käytössä olleessa mallissa energiataitoihin perehdytään esimerkiksi leikkien, koodaamisen ja opinto-retkien kautta. Oppimiskokonaisuudessa huomioidaan oppilaiden ikä. [LUE LISÄÄ](#)

Kaupunkipyöräjärjestelmällä kestävää liikkumista

Kaupunkipyörien avulla luodaan yhteisöllisyyttä sekä vähennetään myös luvattomasti lainattujen pyörien määrää.

- Keravalla kokeiltiin ekologista kaupunkipyöräjärjestelmää. Hylätyistä polkupyöristä kunnostettiin toimivia kaupunkipyöriä kaupunkilaisten käyttöön. [LUE LISÄÄ](#)

Keskustelufoorumi kansalaisille

Kansalaispaneelissa edustava joukko tavallisia kansalaisia perehtyy johonkin kysymykseen ja keskustelee siitä pienryhmissä moderaattorin avustuksella. Kansalaispaneeliin kutsutaan joukko satunnaisesti valittuja kansalaisia.

- Turussa toteutetussa mallissa osallistujat kuulevat erilaisia näkökantoja, saavat taustatietoa ja puntaroivat erilaisia näkökantoja huolellisesti ja tasapuolisesti. Kansalaispaneeli tarjoaa puntaroituja moniäänisiä näkökulmia päätöksentekoon. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä kehyskuntiin

5–10 vuotta:

Kestävän elämäntavan kokeilu

Kokeilun avulla kuntalaiset pääsevät kokeilemaan keinoja, joiden avulla ilmaston lämpeneminen saataisiin pysäytettyä 1,5 asteeseen. Osallistujille tarjotaan tietoa, käytännön vinkkejä, kokeilua sekä vertaistukea elämäntavan muutokseen.

- Päijät-Hämeessä 79 kotitaloutta on haastettu kestävä elämäntavan kokeiluun. Hakijoita hankkeeseen oli yli 100 kotitaloutta. [LUE LISÄÄ](#)

Aktiiviset asukastoimikunnat

Asukastoimikunnat tarjoavat asukkailla alustan kehittää aluetta, sen toimintaa ja palveluita sekä demokratiaa ja yrittäjyyttä.

- Kouvolassa on perustettu vuonna 2020 kuntaliitosten jälkeen aluetoimikuntia. Aluetoimikuntien jäseninä on eri ikäisiä ja eri puolilla aluetta asuvia kaupunkilaisia, joilla on osaamista elämän eri alueilta ja intoa olla mukana kehittämässä Kouvola. [LUE LISÄÄ](#)

Yhteisöllinen innovointi luovan kehittämisen apuvälineenä

- Yhteisöllisellä innovoinnilla pyritään vahvistamaan yhteisöä ja yhteisöllisyyttä. Toimintamallin mukaan pelkkä ideointi ei riitä, vaan ideoita on tärkeää myös kokeilla ja oppia kokeiluista. [LUE LISÄÄ](#)

Kiinteistöautomaatiojärjestelmällä säästää sähkönkulutukseen

Optiwatti-järjestelmä mahdollistaa säästöä niin sähkönkulutukseen kuin resursseihin.

- Iin kunnan alueella sijaitsevan Kuivaniemen paloaseman sähkönkulutus laski marraskuussa 2019 asennetun Optiwatti-järjestelmän ansiosta ensimmäisen käyttövuoden aikana 24 106 kWh, ja rahallinen säästö oli vuodessa arviolta 3 086 euroa. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä kehyskuntiin

10+ vuotta:

Lähi- ja sesonkiruokaa kuluttajille

Ruokajärjestelmän kestävyttä voidaan edistää ruoan yhteisöllisellä tuottamisella, uusilla omistajuusmalleilla, lisäämällä ruoantuotannon ja ruokaketjujen läpinäkyvyyttä sekä levittämällä uudenlaista toimintamallia lähiruokamarkkinoille.

- Uudenmaan ruoka on paikallisten ja satokauden tuoreimpien elintarvikkeiden jakelukeskus eli foodhub. Uusmaalaisten tuottajien kanssa kehitetty uraauurtava malli lyhentää ruuan reittiä pellolta pöytään ja auttaa tarjoamaan monipuolisen valikoiman paikallisia sesonkituotteita, jotka voi noutaa yhdestä noutopisteestä silloin kun sopii. [LUE LISÄÄ](#)

Aktiiviset asukastoimikunnat

Asukastoimikunnat tarjoavat asukkailla alustan kehittää aluetta, sen toimintaa ja palveluita sekä demokratiaa ja yrittäjyyttä.

- Kouvolassa on perustettu vuonna 2020 kuntaliitosten jälkeen aluetoimikuntia. Aluetoimikuntien jäsenenä on eri ikäisiä ja eri puolilla aluetta asuvia kaupunkilaisia, joilla on osaamista elämän eri alueilta ja intoa olla mukana kehittämässä Kouvola.

[LUE LISÄÄ](#)

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö

Neljän viikon kokeilujakson aikana kuluttajat kokeilevat valitsemiaan kestäviä elämäntapoja.

- Ii, Porvoo ja Kauniainen ovat mukana kestävien elämäntapojen kiihdyttämössä. Malliin on mahdollista osallistua myös yrityksiä, jolloin saadaan arvokasta tietoa keinoista edistää kestäviä elämäntapoja yhä tehokkaammin. [LUE LISÄÄ](#)

Kalustekierrätyksellä taloudellisia ja ekologisia säästöjä

Käyttämättömät toimistokalusteet vievät varastotilaa sekä kartoittamatta jäätyään johtavat tarpeettomiin kalustehankintoihin, mikä lisää kunnan kustannuksia.

- Iin kunnassa hankintamenoja on pienennetty muun muassa perustamalla käyttämättömille kalusteille keskusvarasto ja kalustesivusto. Kunnostukseen kelpaamattomista kalusteista otetaan talteen osia. Toiminnasta vastaa kunnan työllistämispalvelut. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä pieniin kuntiin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Ympäristösertifioitu hankintajärjestelmä

Hankinnat ovat yksi keskeinen keino toteuttaa kuntien kestävyystavoitteita.

- Kemin kaupunki sai vuonna 2019 ISO 14001 -ympäristösertifikaatin ensimmäisenä mannersuomalaisena kuntana. Standardin etuja ovat järjestelmällinen työskentely, raportointi ja poikkeamien käsittely. Standardoinnilla on mahdollista yhdistää ympäristöllisesti kestävä toiminta, resurssitehokkuus ja taloudellisuus. [LUE LISÄÄ](#)

Keskustelufoorumi kansalaisille

Kansalaispaneelissa edustava joukko tavallisia kansalaisia perehtyy johonkin kysymykseen ja keskustelee siitä pienryhmissä moderaattorin avustuksella. Kansalaispaneeliin kutsutaan joukko satunnaisesti valittuja kansalaisia.

- Turussa toteutetussa mallissa osallistujat kuulevat erilaisia näkökantoja, saavat taustatietoa ja puntaroivat erilaisia näkökantoja huolellisesti ja tasapuolisesti. Kansalaispaneeli tarjoaa puntaroituja moniäänisiä näkökulmia päätöksentekoon. [LUE LISÄÄ](#)

Energiataitoja alakoululaisille

Oppimiskokonaisuus, jossa kestävä kehityksen teemat tulevat käsitellyiksi eri oppiaineiden tunneilla, saa sekä oppilaat että opettajat innostumaan energiataitojen oppimisesta.

- Lapuan kouluissa käytössä olleessa mallissa energiataitoihin perehdytään esimerkiksi leikkien, koodaamisen ja opintoretkien kautta. Oppimiskokonaisuudessa huomioidaan oppilaiden ikä.

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä pieniin kuntiin

5–10 vuotta:

Avoim väliaikainen digiasiointipiste

Digiasioinnin mahdollistaminen kunnan julkisissa tiloissa antaa mahdollisuuden digiasiointiin myös niille, joilla ei ole mahdollisuutta siihen kotitaloudessaan.

- Helsingin Kalliossa perustettiin väliaikainen korona-ajan digiasiointipiste, kun korona sulki virastotalot. [LUE LISÄÄ](#)

Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä varoja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon.

- Osallistuva budjetointi on käytössä jo monissa Suomen kunnissa. YK on valinnut osallistuvan budjetoinnin yhdeksi maailman parhaista käytännöistä kaupunkien hallinnossa ja demokratian kehittämiseksi. [LUE LISÄÄ](#)

Tarkistuskierrokset kylien ikäihmisten luona

Kyläyhdistykset voivat auttaa kylien ikäihmisiä erityisesti kauppa- ja muiden asiointipalveluiden kanssa.

- Orivedellä kyläyhdistysten toteuttama tarkistuskierros kävi kylillä asuvien ikäihmisten luona. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä pieniin kuntiin

10+ vuotta:

Luontoaskel hyvinvointiin -toimintamalli

Hankkeessa yhdistetään terveyttä edistävä ravitsemus, liikunta, luontokontaktit ja kiertotalous varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on tukea kiertotaloutta ja lisätä terveydelle edullista mikrobistoa elimistössä sekä tarjota lapsille monipuolisia luontokokemuksia.

- Vuonna 2020 päättyneen THL:n, LUKE:n ja SYKE:n hankkeen lopputuloksena on syntynyt kokonaisvaltainen Luontoaskel hyvinvointiin -toimintamalli päiväkoteihin. Hankkeessa on mukana yhdeksän päiväkotia Helsingistä, Oulusta, Lappeenrannasta ja Jyväskylästä.

[LUE LISÄÄ](#)

Lähi- ja sesonkiruokaa kuluttajille

Ruokajärjestelmän kestävyyttä voidaan edistää ruoan yhteisöllisellä tuottamisella, uusilla omistajuusmalleilla, lisäämällä ruoantuotannon ja ruokaketjujen läpinäkyvyyttä sekä levittämällä uudenlaista toimintamallia lähiruokamarkkinoille.

- Uudenmaan ruoka on paikallisten ja satokauden tuoreimpien elintarvikkeiden jakelukeskus eli foodhub. Uusmaalaisten tuottajien kanssa kehitetty uraauurtava malli lyhentää ruuan reittiä pellolta pöytään ja auttaa tarjoamaan monipuolisen valikoiman paikallisia sesonkituotteita, jotka voi noutaa yhdestä noutopisteestä silloin kun sopii. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

**Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta**

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Skenaario 4: Yksinäisten kestämätön kunta

Alueelliset ja globaalit ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset kriisit muokkaavat peruuttamattomasti kuntien elämää. Paikallisuutta, yhteistyötä ja verkostoja ei hyödynnetä vipuvoimina kestävä kehityksen edistämiseen.

Kestävien ratkaisujen kehittämiseen ei kunnissa ole resursseja eikä osaamista. Etätyön vakiintuessa toimistotilat jäävät tyhjilleen, kaupunkikeskustat näivettyvät, joukkoliikenne ajautuu kriisiin ja monipaikkaisuus aiheuttaa hallitsematonta kasvua pienissä kunnissa.

Digitalisaatiokehityksessä mukana pysyvien ja ulosjääneiden välisen kuilun kustannukset lankeavat kuntien maksettavaksi.

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

**Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta**

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

2021–2025

Uusia koronavariaatioita puhkeaa eri puolilla maailmaa. Etätyön vakiintuessa toimistotilat jäävät tyhjilleen, kaupunkikeskustat näivettyvät, joukkoliikenne ajautuu kriisiin ja monipaikkaisuus aiheuttaa hallitsematonta kasvua pienissä kunnissa. Eriarvoisuus kasvaa, ja yksinäisyys ja mielenterveysongelmat lisääntyvät ja rasittavat kunnan taloutta.

Luonnon monimuotoisuuden kato jatkuu. Erityisesti kasvukuntien maankäyttö on iso huolenaihe. Panostukset kestäväan rakentamiseen ja liikkumiseen ovat niukkoja. Riippuvuus tietoliikenteestä lisääntyy, tietoturvatilat kasvavat ja toimintahäiriöt lamauttavat palveluita. Digitalisaatioon investoiminen epäonnistuu, eikä kestävää kehitystä tukevaa dataa hyödynnetä kehittämistyössä.

Uutta yritystoimintaa ei synny. Teollisuus nojautuu perinteisiin materiaaleihin ja toimintatapoihin. Investoinneissa sivuutetaan uudistavat näkökulmat. Kuntien talouden tiukentuessa toimintoja joudutaan karsimaan ja uudelleenorganisoimaan. Kestäväan kehitykseen ei riitä resursseja ja kestävyyttä tukevat toimet ovat kapea-alaisia ja pistemäisiä. Poliittinen ympäristö ei mahdollista monipuolista keskustelua.

2026–2030

Väestön vanheneminen on johtanut vaikeaan työvoimapulaan monilla aloilla, joille ei saada opiskelijoita. Hoiva- ja kasvatustammattien arvostus on heikentynyt ja palvelujen laatu laskee. Väestö jakaantuu yhä selvemmin työssäkäyviin ja työelämän ulkopuolella oleviin, taloudellinen huoltosuhde heikkenee. Työelämän tuottavuustavoitteet kasvavat ja raja työn ja muun elämän välillä hämärtyy.

Kyberuhkat lisääntyvät samaa vauhtia, kun ihmisten ja kuntaorganisaatioiden riippuvuus digitaalisista palveluista kasvaa. Henkilötietosuojan turvaaminen kasvattaa kuntien kustannuksia sekä tuo sanktioita suojauksen pettäessä. Digitalisaatiokehityksessä mukana pysyvien ja ulosjääneiden välisen kuilun kustannukset lankeavat kuntien maksettavaksi. Digiratkaisut ja tekoäly korvaavat hoivaa ja vuorovaikutusta sote-palveluissa. Yksinäisyyden aiheuttamat terveydenhoidon kustannukset kasvavat.

Ilmastomuutoksen edetessä ja valtion rahoituksen vähentyessä kuntien ilmasto- ja luontotoimiin kohdistuu kohtuuttomia paineita. Kuntatalous on lyhytjänteistä ja vain suuret ja rikkaat kunnat pystyvät vastaamaan kestäväan kehityksen edellytyksiin muiden vähentäessä henkilöstöä entisestään.

2031–

Ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset kriisit heijastuvat kuntien elämään. Tekoälyn kehittyminen ja robotisaatio aiheuttavat laajan työelämän murroksen. Työ ja vapaa-aika linkittyvät erottamattomasti toisiinsa. Työmarkkinoilta syrjäytymisen vuoksi jako ”tuottaviin” ja ”tuottamattomiin” kansalaisiin on kärjistynyt ja hyvinvointivaltion tukirakenteet ovat pettäneet..

Kunnat eivät ole onnistuneet uudistamaan toimintaansa riittävästi ja palvelutaso on romahtanut. Digitalisaatio poistaa työpaikat fyysisinä tiloina ja kunnat joutuvat purkamaan tyhjiksi jääneitä kiinteistöjä. Ilmastomuutoksen hillinnän kustannukset jatkavat kasvuaan.

Suomi putoaa kansainvälisissä kestäväan kehityksen vertailuissa. Liikennemuodot, ruoantuotanto ja kulutus ovat ekologisesti kuormittavia. Talousvaikeuksien vuoksi uudet nopeat raideyhteydet eivät toteudu, joukkoliikenne kuihtuu ja yksityisautoilu kasvaa tieverkoston rapautuessa. Paikallisuutta, yhteistyötä ja verkostoja ei hyödynnetä vipuvoimina kestäväan kehityksen edistämiseen. Kestävien ratkaisujen kehittämiseen ei kunnissa ole resursseja eikä osaamista.

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

**Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta**

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä kuutoskaupunkeihin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Kaupungin yhteiskäyttöautojen ajoneuvopalvelun hankinta

Liikenteen päästöt edustavat noin 40 % CO₂-päästöistä, joten liikenteen ilmastokuormituksen nopea laskeminen on edellytys ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi.

- Lappeenrannan kaupunki päätti vuonna 2017 ottaa käyttöön kaupungin tulevien ajoneuvojen hankintojen arvioinnissa ympäristö- ja ilmastokriteerit sekä käytön aikaiset elinkaarikustannukset. [LUE LISÄÄ](#)

1,5 asteen elämäntapojen opetus kouluissa

Koulujen käyttöön tarkoitettu 1,5 asteen palapeli edistää ymmärrystä kestävästä elämäntavoista ja kiihdyttää kuntalaisten siirtymistä ilmastoystävällisiin elämäntapoihin.

- Muun muassa Vantaalla ja Lappeenrannassa opetuksessa käytetty peli on kehittänyt kestäviä elämäntapoja sekä lisännyt vuorovaikutusta luokissa ja kotona. [LUE LISÄÄ](#)

Teemaviikko lisää tietoa

Teemaviikot sisältävät tapahtumia ja keskusteluja, jotka lisäävät tietoa ja kiinnostusta kestävästä kehityksestä aiheisiin.

- Uppsalassa vietettävä ilmastoviikko tuo ilmastoaiheet lähelle arkea ja muistuttaa ilmastotavoitteiden tärkeydestä.

[LUE LISÄÄ](#)

#Ilmastokirittäjät

Malli antaa nuorille mahdollisuuden osallistua ilmastoaiheiseen päätöksentekoon ja kirittää kunnan ja kuntalaisten hiilijalanjäljen pienentämistä.

- Salossa vuonna 2019 testattu #Ilmastokirittäjät on valmis malli 15–18-vuotiaiden nuorten demokratiakasvatukseen. Nuoret käyvät yhdessä kotikuntansa päättäjien kanssa keskustelua ilmastomuutokseen ja muihin kestävästä kehityksestä aiheisiin liittyvistä teemoista. [LUE LISÄÄ](#)

Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö

Neljän viikon kokeilujakson aikana kuluttajat kokeilevat valitsemiaan kestäviä elämäntapoja.

- Ii, Porvoo ja Kauniainen ovat mukana kestävien elämäntapojen kiihdyttämössä. Malliin on mahdollista osallistua myös yrityksiä, jolloin saadaan arvokasta tietoa keinoista edistää kestäviä elämäntapoja yhä tehokkaammin. [LUE LISÄÄ](#)

Kaupunkipyöräjärjestelmällä kestävää liikkumista

Kaupunkipyörien avulla luodaan yhteisöllisyyttä sekä vähennetään myös luvattomasti lainattujen pyörien määrää.

- Keravalla kokeiltiin ekologista kaupunkipyöräjärjestelmää. Hylätyistä polkupyöristä kunnostettiin toimivia kaupunkipyöriä kaupunkilaisten käyttöön. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

**Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta**

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä kuutoskaupunkiin

5–10 vuotta:

Kulttuurikehä vie lähiympäristöön

Historiallisten ja kulttuurillisten aarteiden merkitseminen lähiympäristössä saa kiinnostumaan kotiseudusta.

- Vähäkyrössä toteutettiin kulttuurikehä, jossa historia-aarteita nostettiin esiin uudella tavalla ja vahvistettiin paikallistuntemusta. [LUE LISÄÄ](#)

Bio Hub

Bio- ja kiertotalouden innovaatioketjulla on mahdollista kehittää uutta liiketoimintaa kuntaan ja maakuntaan.

- Heinola Bio Hub -hankkeessa tavoitteena on saattaa esimerkkien kautta Heinolaan biotalouden ekosysteemi. Hankkeen vetureina ja yhteistyökumppaneina toimivat Stora Enso ja Versowood. [LUE LISÄÄ](#)

Hyvinvoinnin keidas

Tapahtuma- ja kauppakesittymät kokoavat yhteen kulttuuria, ihmisiä ja aktiviteetteja sekä vahvistavat samalla avoimuutta, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

- Helsingin vanhassa Lapinlahden sairaalassa toimiva Lapinlahden lähde on kaikille avoin mielen ja hyvinvoinnin keidas. Lähteellä toimii kahvila, kierrätystarvikkeista valmistettuja esineitä myyvä puoti, taidegalleria ja julkinen sauna. [LUE LISÄÄ](#)

Väliaikaista asumista haavoittuvassa asemassa oleville

Väliaikaiset ja nopeasti saatavat asunnot edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville.

- Barcelonassa huoneistohotellien tyhjiä huoneita tarjotaan perheille, jotka ovat asunnottomia tai tarvitsevat nopeasti tilapäismajoitusta. [LUE LISÄÄ](#)

10+ vuotta

Energiataitoja alakoululaisille

Oppimiskokonaisuus, jossa kestävä kehityksen teemat tulevat käsitellyiksi eri oppiaineiden tunneilla, saa sekä oppilaat että opettajat innostumaan energiataitojen oppimisesta.

- Lapuan kouluissa käytössä olleessa mallissa energiataitoihin perehdytään esimerkiksi leikkien, koodaamisen ja opintoretkien kautta. Oppimiskokonaisuudessa huomioidaan oppilaiden ikä. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

**Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta**

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä seutukaupunkeihin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Kestävien elämäntapojen opetus koko ikäluokalle

Opetusvälineenä toimivan 1,5 asteen palapelin avulla nuoret oppivat kestävien elämäntapojen taitoja. Pelissä pelaajat fyysisesti täyttävät oman hiilijalanjälkensä ja vuoden 2030 tavoitearvon välistä kuilua teoilla, joita on painettu yli sataan erikokoiseen palaan.

- Lappeenrannan ja Lahden kaupungit ovat käynnistämässä kestävien elämäntapojen opetusta kokonaisille ikäluokille yläkouluissa yhdessä LUT-yliopiston kanssa. [LUE LISÄÄ](#)

Energiataitoja alakoululaisille

Oppimiskokonaisuus, jossa kestävä kehityksen teemat tulevat käsitellyiksi eri oppiaineiden tunneilla, saa sekä oppilaat että opettajat innostumaan energiataitojen oppimisesta.

- Lapuan kouluissa käytössä olleessa mallissa energiataitoihin perehdytään esimerkiksi leikkien, koodaamisen ja opintoretkien kautta. Oppimiskokonaisuudessa huomioidaan oppilaiden ikä.

Hyvän mielen kiosk

Asukkaiden hyvinvoinnin tukeminen onnistuu myös esimerkiksi kaupungin verkkosivuille perustetun Hyvän mielen kioskin kautta.

- Kuopiossa hyvinvoinnin edistämisen palvelualue on luonut kaupungin verkkosivuille uusia virtuaalisia palveluja. Asukkaat, heidän läheisensä ja hoitolaitosten henkilökunta voivat saada linkeistä apua hyvinvoinnin ylläpitoon.

[LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

**Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta**

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä seutukaupunkeihin

5–10 vuotta:

Sukupolvien kortteli

Kolmen rakennuksen muodostama asuinkortteli tuo yhteen eri-ikäiset kaupunkilaiset.

- Helsingin Jätkäsaarella toteutetussa sukupolvien korttelissa on otettu huomioon eri-ikäisten ja eri tavoin asuvien ihmisten tarpeet. Korttelissa on isot ja monipuoliset yhteiset tilat, yhteinen piha sekä yhteistä tekemistä ja tapahtumia. [LUE LISÄÄ](#)

10+ vuotta:

Ympäristösertifioitu hankintajärjestelmä

Hankinnat ovat yksi keskeinen keino toteuttaa kuntien kestävyystavoitteita.

- Kemian kaupunki sai vuonna 2019 ISO 14001 -ympäristösertifikaatin ensimmäisenä mannersuomalaisena kuntana. Standardoinnilla on mahdollista yhdistää ympäristöllisesti kestävä toiminta, resurssitehokkuus ja taloudellisuus. [LUE LISÄÄ](#)

NääsMaas: Tampereen alueen koululaisten kyytipalvelu

Kyytipalvelukokeilulla vähennetään yksityis-autoilua ja siitä aiheutuvia ympäristöhaittoja. Samalla säästetään vanhempien aikaa ja vaivannäköä.

- Tampereen NääsMaas-kokeilussa 3.–9.-luokkalaisten nuorille järjestettiin yhteiskuljetus koululta harrastusten pariin ja pois valitulle jättöpaikalle. [LUE LISÄÄ](#)

Osallisuutta monikulttuurisessa kaupunkiympäristössä

Monikulttuurisuuden edistäminen ja eri kulttuuritaustaisten kuntalaisten osallistaminen kaupunkiympäristön suunnitteluun kannustaa oman asuinalueen ja lähiympäristön tarkasteluun.

- Jyväskylässä kehitettiin asukaslähtöisiä keinoja ja kanavia, joilla kerätää asukkailta kokemuksia ja ideoita Pupuhuhdan alueen kehittämisestä asemakaavavalmisteluvaiheessa. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

**Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta**

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä kehyskuntiin

Millaisilla toimenpiteillä myös sinun kunnastasi voi kehittyä tulevaisuuden vähähiilinen hyvinvointiverkosto?
Ota toimenpiteet talteen ja tutustu muualla hyviksi havaittuihin esimerkkeihin!

0–5 vuotta:

Koululaisten digivälkät

Ohjattu tekeminen etäopiskelujen tauolla tuo nuorille pientä ohjattua tekemistä ja sosiaalista kanssakäymistä.

- Ylöjärven kaupunki kutsuu etänä opiskelevia nuoria viettämään välituntia yhdessä sosiaalisen median kautta. Nuorten seurana digitaalisella välitunnilla on kaupungin nuorisopalvelujen työntekijöitä ja kouluyhteisöohjaaja.

[LUE LISÄÄ](#)

Keskustelufoorumi kansalaisille

Kansalaispaneelissa edustava joukko tavallisia kansalaisia perehtyy johonkin kysymykseen ja keskustelee siitä pienryhmissä moderaattorin avustuksella. Kansalaispaneeliin kutsutaan joukko satunnaisesti valittuja kansalaisia.

- Turussa toteutetussa mallissa osallistujat kuulevat erilaisia näkökantoja, saavat taustatietoa ja puntaroivat erilaisia näkökantoja huolellisesti ja tasapuolisesti. Kansalaispaneeli tarjoaa puntaroituja moniäänisiä näkökulmia päätöksentekoon.

[LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

**Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta**

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Toimenpiteitä kehyskuntiin

5–10 vuotta:

Pihakonsertit vanhus- asumispalveluissa

Pihakonsertit virkistävät ikäihmisten arkea ja tuovat ihmisiä yhteen – myös poikkeusolojen aikana ulkotiloissa.

- Porvoossa pihakonserteista löydettiin ratkaisu korona-ajan arjen virkistämiseksi vanhus- asumispalveluissa. [LUE LISÄÄ](#)

Ympäristökoulu edistää kestäviä tavoitteita

Kestävän kehityksen mukainen ympäristökasvatus tukee kestävien tavoitteiden toteutumista.

- Hämeenkyrön kunnassa sijaitseva Mahnalan ympäristökoulu edistää kokonaisvaltaista ja vaikuttavaa ilmastopositiivista toimintaa. Opetukseen kuuluvat keskeisesti esimerkiksi luontokasvatus, erilaiset ympäristöprojektit ja tutustumisretket sekä luomu- ja lähiruoka. [LUE LISÄÄ](#)

Kasvishävikki voimavaraksi naapurustoon

Ruokahävikin minimoinnilla on mahdollista saavuttaa myös sosiaalisia hyötyjä.

- Helsingin Kannelmäen ja Malminkartanon lähiyhteisöissä jaettiin kouluruokailun kasvisruokahävikkiä. Kokeilun tavoitteena oli minimoida kouluruokailun hävikkiä ja muuttaa ruokavaliota ilmastoystävällisemmäksi sekä edistää osallisuutta ja hyvinvointia. [LUE LISÄÄ](#)

Kiinteistöautomaatiojärjestelmällä säästää sähkönkulutukseen

Optiwatti-järjestelmä mahdollistaa säästöä niin sähkönkulutukseen kuin resursseihin.

- Iin kunnan alueella sijaitsevan Kuivaniemen paloaseman sähkönkulutus laski marraskuussa 2019 asennetun Optiwatti-järjestelmän ansiosta ensimmäisen käyttövuoden aikana 24 106 kWh, ja rahallinen säästö oli vuodessa arviolta 3 086 euroa. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

**Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta**

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

Toimenpiteitä kehyskuntiin

10+ vuotta:

Maksutonta avoimen yliopiston opetusta työttömille ja lomautetuille

Avoimen yliopiston opinnot tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden laajentaa ja syventää työelämässä tarvittavaa osaamista hyödyntämällä opintoja sellaisenaan tai tai opiskelemalla tutkintoon asti.

- Itä-Suomen yliopiston avoimen yliopiston opetustarjontaa avattiin maksuttomana työttömille ja lomautetuille. Avoimen yliopiston opetustarjonnasta pääosa on verkossa. [LUE LISÄÄ](#)

#Ilmastokirittäjät

Malli antaa nuorille mahdollisuuden osallistua ilmastoaiheiseen päätöksentekoon ja kirittää kunnan ja kuntalaisten hiilijalanjäljen pienentämistä.

- Salossa vuonna 2019 testattu #Ilmastokirittäjät on valmis malli 15–18-vuotiaiden nuorten demokratiakasvatukseen. Nuoret käyvät yhdessä kotikuntansa päättäjien kanssa keskustelua ilmastonmuutokseen ja muihin kestävä kehityksen aiheisiin liittyvistä teemoista. [LUE LISÄÄ](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN

**KUNTA
LIITTO**

A woman with long brown hair, wearing a pink turtleneck sweater and blue jeans, stands with her arms crossed on a grassy hill. The hill is covered in tall, dry grass and small yellow flowers. In the background, there are rolling hills and a blue sky with wispy white clouds.

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

KUNTA
LIITTO

Miten tästä eteenpäin?

Olet tutustunut juuri kymmeniin kuntakohtaisiin toimenpiteisiin kestävästä kehityksen edistämiseksi kunnissa. Seuraava askel on ryhtyä viemään toimenpiteitä käytäntöön. Kokosimme oheen käytännön vinkkejä toimenpiteiden jalkauttamiseksi omassa kotikunnassasi.

EDISTÄ TEEMOJA VALTUUSTOSSA, HALLITUKSESSA JA LAUTAKUNNISSA.

Kaikki lähtee yhteisestä suunnasta ja siihen sitoutumisesta.

Valtuutettu strategiaproessin, toiminta-suunnitelmien ja budjetin yhteydessä huolehtii, että kestävä kehityksen linjaukset ja eri näkökulmat tulevat huomioiduksi. Valtuutetut sekä luottamushenkilöt hallituksessa ja lautakunnissa huolehtivat, että yksittäisissä päätöksissä punnitaan pitkäkestoisia vaikutuksia hyvinvoinnin, ympäristön, talouden ja teknologian näkökulmista. Viranhaltijat huolehtivat päätösten valmistelussa näiden näkökulmien esiintuomisesta.

INNOSTA MUITA MUKAAN.

Yhteinen suunta toteutuu yhdessä tekemällä.

Tuo esille puheissasi kestävästä kehityksestä liittyviä näkökulmia ja muiden kuntien hyviä käytänteitä. Kerro ääneen ideoistasi. Luottamushenkilönä voit tukea henkilöstöä etsimään ja kokeilemaan uusia ratkaisuja sekä tehdä aloitteita. Työntekijänä voit kutsua kollegoja, asukkaita ja yhteistyökumppaneita koolle yhdessä ideoimaan uusia ratkaisuja.

KEEP ON GOING - ÄLÄ LUOVUTA.

Yhdessä tekeminen ei saa loppua.

Muistuta, että rakennamme tulevaisuutta seuraaville sukupolville ja valtuustokausille. Seuraa toimenpiteiden etenemistä. Pidä yllä kokeilukulttuuria ja jatkuvaa kehittämistä.

Lisää kestävästä kehityksen toimenpide-ehdotuksia löydät täältä:

[Kestävyden johtamisen toimenpiteitä](#)
[Ekologisen kestävyden innovaatiokortit](#)
[Sosiaalisen kestävyden innovaatiokortit](#)
[Taloudellisen kestävyden innovaatiokortit](#)
[Kansainväliset innovaatiokortit](#)

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA
TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

**NÄIN ENNAKOINTITYÖ
TEHTIIN**

**KUNTA
LIITTO**

NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

SAATTEEKSI

NELJÄ SKENAARIOTA TULEVAISUUDEN KUNNILLE

Skenaario 1:
Vähähiiliset
hyvinvointiverkostot

Skenaario 2:
Kunta murroksen
moottorina kestävässä
toimintaympäristössä

Skenaario 3:
Loittoneva kunta

Skenaario 4: Yksinäisten
kestämätön kunta

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

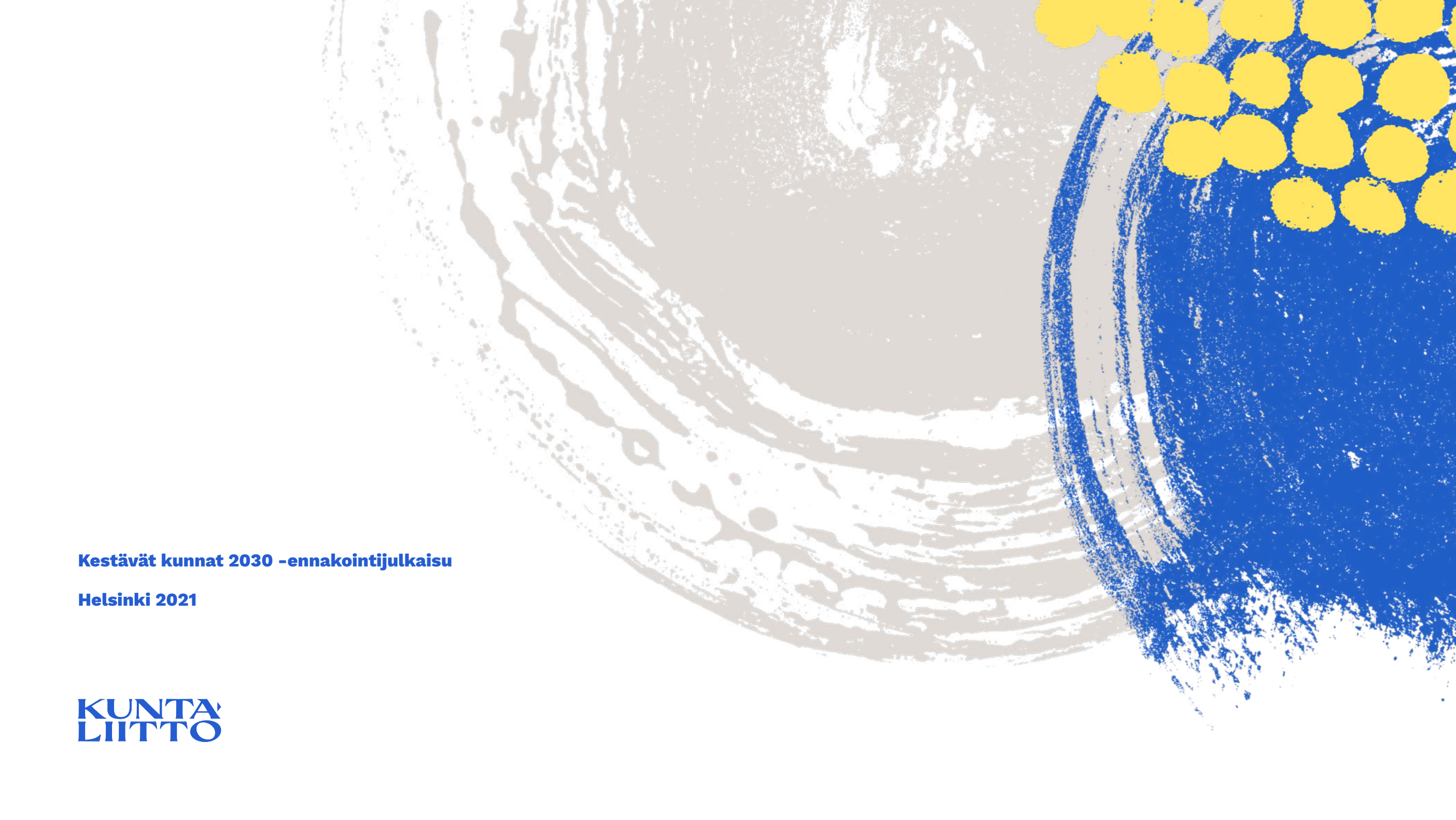
NÄIN ENNAKOINTITYÖ TEHTIIN

Näin ennakointityö tehtiin

Tulevaisuuden kestävät kunnat -ennakointiprosessi toteutettiin keväällä 2021 yhdessä Uuden sukupolven organisaatiot (USO) ja Kestävä kuntatalous -verkostoprojektien 54 kunnan sekä kuutoskaupunkien kanssa. Siihen osallistui viranhaltijoita eri toimialoilta ja kuntien luottamushenkilöitä. Mukana oli myös edustajia Malmön ja Uppsalan kaupungeista Ruotsista

Lisäksi Tampereen yliopiston, Suomen ympäristökeskus SYKE:n, Aalto-yliopiston ja VTT:n tutkijoita sekä ympäristöministeriön Kestävä kaupunki -ohjelman, Kuntaliiton ja FCG:n asiantuntijoita oli ennakointiprosessissa mukana.

Kestävät kunnat 2030-ennakointiprosessissa skenaarioihin liittyviä toimenpiteitä ideoitiin erilaisissa kuntaryhmissä, jotka olivat kuutoskaupungit, suuret kaupungit ja maakuntakeskukset, kehyskunnat, seutukaupungit ja pienet kunnat. Sen vuoksi julkaisussa on esitetty kuntaryhmittäisiä toimenpidekimppuja. Vinkkejä oman kunnan kestäväyspolun rakentamiseksi toivottavasti löytyy myös muistakin kuin oman kunnan kuntaryhmän esille nostamista toimenpiteistä.

Kestävät kunnat 2030 -ennakointijulkaisu

Helsinki 2021

**KUNTA
LIITTO**